

№ 6176

1937

ТА:

ків,
ими
ави
рб.

А"

ком-
ну-

коп.

І"

ного
иху
ено.
рб.

деп-
ити
коп.

К"

Е Д

ТЬ

о
п

5 коп.

ЗЕНЬ

анні дн
ервонн
ктатун

№ 4

ПОЛЕЗНЫЕ КНИГИ

КАК ПРЕДОХРАНИТЬ СЕБЯ

ОТ

БЕРЕМЕННОСТИ

НЕ ПРИБЕГАЯ К АБОРТУ

сост. Дрекслер 29 год, с рис. Ц. 1 р. 20 к.

МОЕ ВОДОЛЕЧЕНИЕ

Испытанное в течение 40 лет. Сост.

Себ. Кнейпп 28 г. Ц. 1 руб. 25 к.

ПОЛНЫЙ
СПРАВОЧНИК

ПО ФИЗКУЛЬТУРЕ

Зимний спорт (коньки, лыжи, хоккей) Джиу-Джитсу, бокс, борьба, летний и др. виды спорта. 236 стр., сост. Короновский. Ц. 2 р. 50 к. его же **Защита и нападение** по боксу, борьбе, фехтованию и стрельбе с рис. Ц. 1 р. 75 к.

Красиво!!! Правильно!!! Скоро!!!

ПИСАТЬ

НАУЧИТЕСЬ, ПРИОБРЕТАЯ САМОУЧИТЕЛЬ КАЛЛИГРАФИИ

сост. Вольченко 28 г. Ц. 1 руб. 25 к.

Кирюшин

КАК
НАУЧИТЬ
СЯ

Считать на счетах

СЛОЖЕНИЕ, ВЫЧИТАНИЕ, УМНОЖЕНИЕ, ДЕЛЕНИЕ 28 г. Ц. 1 руб.

Курс СЧЕТОВОДСТВА

сост.

ВЕЙЦМАН

Двойная бухгалтерия 447 стр. Ц. 2 р.

ПИСАТЬ и ГОВОРИТЬ

правильно по русски будете, если приобретете "НОВЫЙ ОРФОГРАФИЧЕСКИЙ СЛОВАРЬ", содержащий 100.000 слов сомнительн. в правописании сост. Хомутов 28 г. Ц. 2 р. 80 к.

2.000

ТЕХНОХИМИЧЕСКИХ РЕЦЕПТОВ ПО ВСЕМ ПРОИЗВОДСТВАМ

2.000

424 стр. 28 г. сост. Бродерсен. Ц. 3 р.

САМОУЧИТЕЛЬ

ПЧЕЛОВОДСТВА

120 рисун. 388 стр. 26 г., сост. Буткевич. Ц. 4 р.

ЗЕРКАЛЬНОЕ ПРОИЗВОДСТВО

НАВОДКА КУСТАРНЫМ СПОСОБОМ с рис. 1928 г. сост. Бильч. нко. Цена с пересылкой 85 коп.

РУКОВОДСТВО для КУСТАРЕЙ и РЕМЕСЛЕННИКОВ

НОВИНКА!! КЛЕЕНОЧНОЕ ПРОИЗВОДСТВО НОВИНКА!! 1929 г.

производство линолеума, непромокаемого и др. 160 стр. с рисунками, составил Бильченко. Ц. 1 руб. 50 к. мой и неспортивный одежды, обуви

ОПЫТНЫЙ РЫБОЛОВ ГОРЧАКОВ 28 г. Ц. 1 р.

ЛЕЧЕБНИК

ДОМАШНИХ ЖИВОТНЫХ

с рецептами лекарств 176 стр. Грюнберг Ц. 1 р.

ШТЕЙНБЕРГ ОГОРОДНИЧЕСТВО (как вырастить овощи и корнеплоды) Ц. 75 к.

ТИТОВ КАРТОНАЖНОЕ ДЕЛО

76 рис. 28 г. Ц. 1 р.

ЕФИМОВ КАК ПЕРЕПЛЕТАТЬ 95 стр., 35 рис. 27 г. Ц. 1 р.

ГРИГОРЬЕВ СТРОИТЕЛЬНЫЕ МАТЕРИАЛЫ. 156 стр. с рис. 28 г. Ц. 1 р.

ХРУЩЕВА САМОУЧИТЕЛЬ ОБУВИ 100 стр., 87 рис. 28 г. Ц. 1 р.

ОБРАЗЦОВ КУСТАРЬ СМОЛОКУР

чить из дерева уголь, смолу, скипидар и др.) Ц. 1 р.

его ГОНЧАРНОЕ ПРОИЗВОДСТВО Ц. 1 р.

САМОУЧИТЕЛЬ БОЧАРНОЕ ПРОИЗВОДСТВО Ц. 1 р.

его МАСЛОБОЙНОЕ ПРОИЗВОДСТВО Ц. 1 р.

БУЛГАКОВ Меховое ПРОИЗВОДСТВО 65 рис. 28 г. Ц. 2 р.

Петров и Бебешин ШОРНОЕ ПРОИЗВОДСТВО Ц. 1 р. 75 к. Дебц ПЛЕТЕНИЕ КОРЗИН с пересылкой 85 коп.

ФОТОГРАФИЧЕСКИЙ СПРАВОЧНИК и рецептура, 447 стр. 28 г. сост. Кимов. Ц. 2 руб. 50 к.

Как писать СТАТЬИ, СТИХИ и РАССКАЗЫ сост. проф. Шенгели. 29 г. Ц. 1 р.

ХОЗЯЙКА КУЛИНАРКА

ПОВАРЕННАЯ КНИГА

469 стр. 29 г. Сост. Рудь. Ц. 3 р. 50 к., а также ЛЕГКОЕ ПЕЧЕНОЕ КНИГУ высыл. наложен. платеж. книжн. магаз. "ЖИЗНЬ" С. Н. Николаев Москва, 9-й Возврат 4/22. За книги и ответы можно мелкими почтовыми марками. Фирма существует с 1905 г.

№ 13
31-го березня
1929 року

ВСЕСВІТ

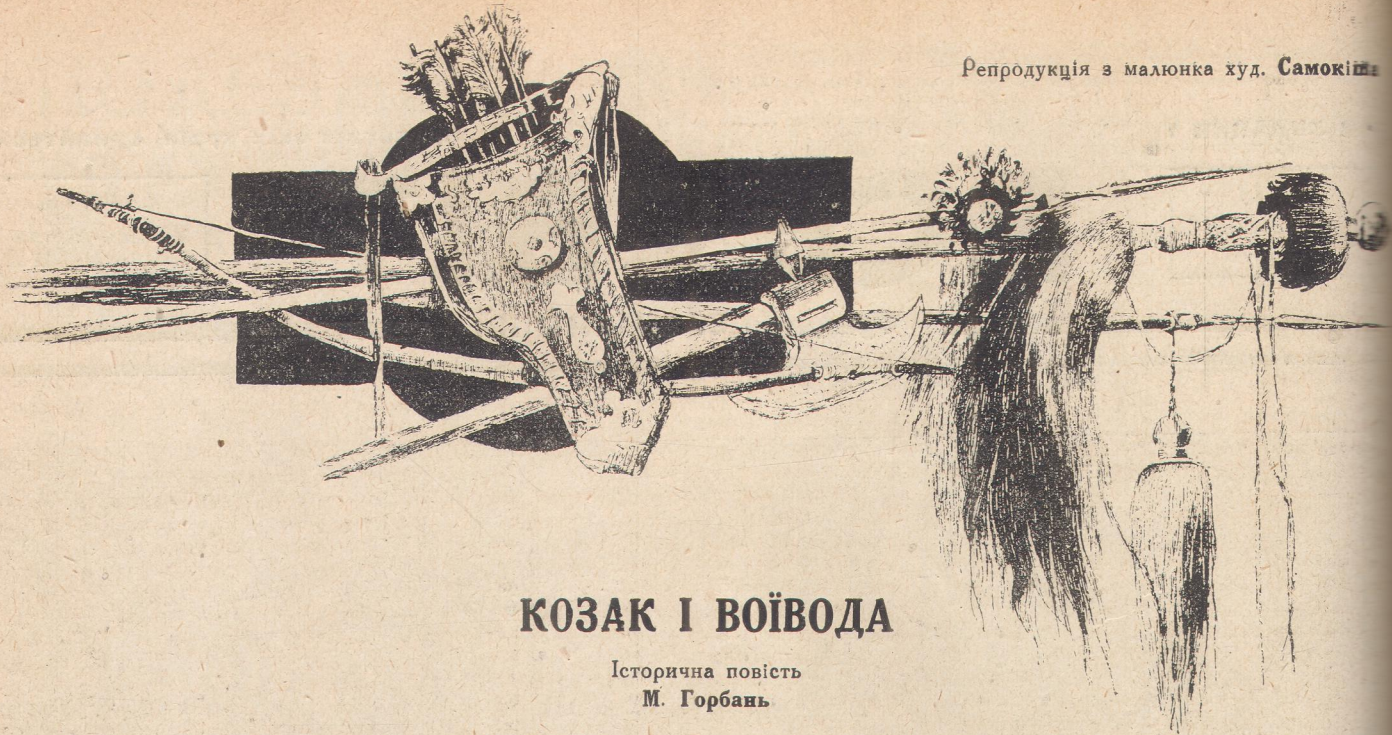
ХАРКІВ,
вулиця Карла
Лібкнехта № 11

Фундатор В. БЛАКИТНИЙ

Харків останніми днями прибрав явно-весняне обличчя. На малюнок худ. Гороховцева в цьому № „Всесвіта“ ми подаємо загальний харківський краєвид.

Для того ж, щоб позаміські читачі не думали, що художник передав куті меду, ми вміщаємо низку фот з харківських вулиць. Як бачите, картина досить безрадісна: величезні калюжі, трамваї, що перетворюються на пароплави, нове море біля будинку ВУЦВК'у й тільки подекуди можна натрапити на візників, що збирають сніг. Харківські комунальні установи, на жаль, і досі не навчилися упорядковувати місто й столиця в критичні періоди виглядає досить брудно. Ми ще не зуміли використати закордонну комунальну техвіку, а час не жде.

КОЗАК І ВОЇВОДА

Історична повість
М. Горбань

„Козак і воївода“—це уривок з повісти М. Горбаня, що незабаром вийде з друку окремою книжкою під тією ж назвою, у видавництві „Рух“. Уривок, що ми його друкуємо, є окремих і цілком самостійний розділ з повісти і тому читати його цікаво незалежно від іншого матеріалу. В цій уривковій М. Горбань художньо змальовує побут давно минулих, бурхливих днів Харкова.

НОВИЙ ПОЛКОВНИК

Великі події, великі та страшні відбувалися по всій гусударевій Україні—її пізніше Слобідською стали звати.

Неясні тривожні та темні чутки йшли по всій Слобожанщині. Говорилися про Брюховецького, про загин царських воївод, про те, що всю Гетьманщину охопило повстання. Не було сільця, де б зайда-запорожець, чи якийсь невідомий чернець, чи просто якийсь мандрівник-волоцюга своїми оповіданнями не стурбував селян. Нерозривними нитками звязана була Слобожанщина з Гетьманщиною. Недавні переселенці з Гетьманщини, слобожани, пильно прислухалися до чуток. Чути й видко було з усього, що ось ось надійде хвилина, станеться вибух і загровами повстань запалають новопоселені полки.

Тривожно, неспокійно було по українських селах... Три-вожно, неспокійно було по великоруських слободах. Ждали вибуху, ждали гасла і знали, хто його дасть... Сірко, харківський полковник. Всесь харківський полк, та й сусідні чекали, куди ж поверне Сірко. І харківський воївода, і його спільник у роботі Чугувський воївода не зводили очей з Мерефи. Звідти з Сірківки почнеться повстання або ж ні—його не буде. Не розуміли вони, що й без Сірка все одно утиски всілякі, здириство воїводське, податки непомірні привели б до повстання. Але добре вони розуміли, що з Сірком на чолі повстання перекинеться на всі полки, що запалає вся гусударева Україна, що в тому вогні повстань може згоріти воїводська влада над „новоприбленими“ черкасами...

Настав перший тиждень березня в якомусь смутному чеканні... Обидві сторони мов ще підраховували сили, мов зважували ще, чи час починати бій кривавий, чи ще ні, треба пождати, почекаати. Воїводи чекали на допомогу, на військо з Білгорода, від Григорія Григоровича Ромоданівського, воїводи „большого полка“. А Сірко—воїводи не знали цього—чекав на військо з Гетьманщини, на гетьманову допомогу.

Так і минали дні в напруженому чеканні. Чи надійде буря, чи пролетить мимо, нічого не зачепивши, нічого не вдіявши... А чутки йшли одна одної неймовірніша, одна одної страшніша.

Що ж робилося в Харкові, в цьому осідковій воїводської влади? У неділю першого березня зійшлися майже всі харків'яни на майдан біля Успенської церкви. Збудували цю церкву з „красного и нового леса“ ратніє люди ще 1658 року за першого харківського крутого воїводи Воїна Селіфонтова. Ратніє люди навозили лісу, а якийсь архітект з „черкас“, очевидячки приклав свого вміння, і в центрі тодішнього Харкова, там де те-

пер книгосновища Центральної наукової книгозбірні, вросла невеличка „меж угли 4 сажень“ холодна однопрестольна, трибання дерев'яна церква звичайної української архітектури. Давніця теж була дерев'яна рублена. Коло церкви був цвинтар. Там покоїлись перші поселенці Харкова, наші давні дідівські попередники. Тут поруч лежали й козаки—переселенці, що хвилями негод життєвих загнали на Слобожанщину й московські ратніє люди, загнані сюди наказами царськими охоронцями кордони. Навколо церкви йшов звичайнісінький тин. Така була ця перша в Харкові церквіця, куди зійшлися тепер морозом ранку майже всі харків'яни, щоб послухати грамоту царську, щоб почути, як про це сповіщали вчора все місто воїводи, ратніє люди—про пільги та милості царські. Які ж пільги дає великий цар московський мешканцям цієї далекої від Москви прикордонної фортеці, кожному ж хотілося чути. Ото тепер терпляче стояла різноманітна юрба коло церкви, терпляче ждала, коли ж закінчиться служба, коли ж нарешті прочитають їм грамоту царську, коли нарешті почують вони, які новини йдеться.

Статечніші та заможніші проходили просто в церкву. Ось пройшов високий чоловік в багатому кармазиновому жупані, оселедець закручений за вухо, хитрі очі весь час бігають, на кому не спиняються. По юрбі шепіт „сотник Грицько“, „Грицько Донець“. Це дійсно пройшов харківський сотник Григорій Єрофіївч Донець. А ось низько вклоняються голови йде стара сивоуса статечна людина. Тверда хода в цієї людини певно ступає вона, злегка відповідаючи на вітання. Це прийшов до церкви Іван Кривошлик, кол. отаман харківський. Усі новопоселенці харківські черкаси поділялися на сотні, а на чолі їх стояли сотники—одним з таких сотників і був Грицько Донець,—сотні поділялися на десятки з десятниками на чолі, а на чолі їх всіх стояв отаман. Таким отаманом ще з перших років існування Харкова і був Кривошлик. Отаман після воїводи полковника був найголовніший у Харкові. Сюди прийшов він з першими поселенцями, на його очах творилось нове життя серед широкої степової пустелі та густих вікових лісів. Якраз бурхливе було життя в Кривошлика: і Запоріжжя, і кримська неволя, і повеніряння від польського пана, що викупив його з неволі, і бурхливі часи Хмельниччини, коли Кривошлик був один з перших у Богунських загонах... Бурхливе яскраве життя було в цього статечного діда. До старости доніс він багаторість, свіжість думок та юнацьку непохитність. Поставити б поруч з сотником Грицьком, і мов небо од землі, так різниця воно обов. Та й не любив дуже Кривошлика сотник Грицько, не любив і боявся.

А осьде теж через юрбу протисся до церкви низенький чоловічок. Чудно прищупуючи татарські скошені очі, солодко посміхаючись навкруги, ввійшов чоловічок у церкву. Ач і Хведір Ріпка між старшинством похочає—загомонів був у юрбі та нараз замовк, мов злякавшись. А боялися було чого: полковник осавул Хведір Ріпка був, може, найбільше багатий на весь Харків. Казали, що одкопав він десь скарб, захований від татар, тай розбагатів з того скарбу. А де переказував, що Ріпка, мовляв, років двадцять п'ять тому згинув був у неволі татарській, далі опинився десть аж в Афінці, в Мароканському князівстві, прийняв там мусульманство, стався на ноги та разом з вірменським купецтвом торгував з єврейськими, розжився на тій торгівлі. Мамуть би так і лився Ріпка в тій далекій країні, та посварився з якимсь купцем, справжнім османом, мусів тікати з Марско до Криму. Зітти, як ішов Тугай-бей на Україну до Хмельницького, вийшов і Ріпка. А далі опинився на якийсь час у Харкові—мріяв, щоб далі у московські гості пробитися, ще соболями та іншим цим дорогоцінним поторгувати. Ото й жив він у Харкові якийсь час. Як у кого яке нещастя: жінку в полон забрали татари, чи сина, чи що, то вже йде до Ріпки по гроші, позичати на викуп. Ріпка дасть, та не даром. Лихвар був страшний. Ото й не любили його харків'яни: і вкраїнці й московські. Тільки в одного воїводи запобігав Ріпка ласки, завжди вельми вклонявся, вельми посміхався, показуючи свої темні зуби, та й гроші воїводи позичав, не нагадуючи про повернення.

Минула година, і почався рух у церкві. Вийшов на паперть Кривошлик, вийшли сотники, вийшов і боярин Лев Андрійович. З нього підійця з приказної ізби. Ще тихше стало в юрбі. З корогвами вийшли на паперть двоз дяків, між ними важко ступаючи, мов справжній ведмідь, не вийшов а виліз на паперть харківський протопоп Захарій Філімонов. Високо піднявши хреста, благословив він усіх присутніх. А юрба вже зняла шапки й почала хреститися. Далі виступив трохи вперед воївода і голосно, щоб чули й ті, що за тином стояли, не сказав прокричав: „Великий государ і великий князь всея Великія Малія і Білія Росії Самодержець Олексій Михайлович вам милость свою дає“. Замовк воївода, а дяк розгорнув шток і почав читати. Далеко лунав голос піддячого Казандева в ранковій морозній тиші. А юрба аж замерла, пильно вбирала в себе слово за словом. „Божію милостію Ми од великого Государя й Великого Князя всея Великія і Малія і Білія Росії Самодержець, і багатьох держав і земель східних, і західних, і північних отчича й дідича, і наслідника і государя, і обладателя, Нашого Царського Величества, города Харкова всім тугешим жителям аського чину й віку від нас, Великого Государя, милостиве слово“¹⁾. Насторожно слухала юрба царську грамоту. Ласкаво вона була написана, дуже ласкаво, аж не вірилося, що це пише той же цар, що з його наказу воїводи щори міцніші брали слобожан, податки встановлювали та за свої ширства безкарні бували. Та з кожного рядка, з кожного слова визирала тривога, турбота. Відчував це і піддячий, що читав грамоту, відчував це і воївода, відчувала і юрба. „М'яко сте...“ прошипотів собі кризь зуби Кривошлик. „М'яко стеле...“

А дяк читав: „Відомо нам, Великому Государю, нашому Царському Величеству, нині вчинилося по одписках з наших, Великого Государя, українських і малоросійських городів воїводи та приказних людей, що Івашко Брюховецький з єдиноушленниками своїми з полковники та сотники, забувши Государя Бога і своє обіцяння перед св. євангелієм, Нас Великого Государя, нашого Царського Величества, зрадили і розіслали на себе у всі малоросійські городи і жителям аського чину й віку мировські прелестні листи...“ Дяк перевів дух, щоб відпочити. На майдані панувала мертва тиша. А дяк далі читав, читав швидко, коли-не-коли спиняючись на нерозбірливому слові.

„А ми Великий Государ. Наше Царське Величество, государ християнський, свідчимо Господом Богом, що в нас і на Україні того не було, як зрадник Івашко Брюховецький та його зрадники, зрадники ж, в прелестних своїх зрадницьких листах малоросійські городи од всяких жителів писали на смуту. Бажали ми, Великий Государ, та й нині бажаємо малоросійські городи жителями аського чину й віку покою й тишини і благоденствія, а не розлиття християнської крови“.

Промайнула посмішка в старого Кривошлика. Чогось тут мовчав згадав він, як у Переяславі царський посол Бутурлін писав Хмельницького: „і більше сих річей одержите від великого государя, коли просите—більшими вас свободами, дешинами і добрами наділите царське величество, ніж королі польські і старі князі руські“. Минуло тільки чотирнадцять років з того часу, і мов у вирі страшному крутить Україну, крутить страшний вихор і невідомо, до чийого берега дійде.

Минають згадка за згадкою в старого Кривошлика, а дяк читає далі. „І вам би, города Харкова старшинам, і всім жителям, старішим та юнішим аського чину й віку, пам'ятаючи Господа Бога й своє обіцяння перед св. Євангелієм, на нашу государеву милість бути надійними і цій Нашій, Великого Государя, милостивій грамоті вірити, від зрадників і од всяких шатостей отстать і бути в Нас, Великого Государя, Нашого Царського Величества, під нашою, Великого Государя, самодержавною високою рукою в вічному підданстві по старому своему обіцянню, а зрадника Івашка Брюховецького та його порадишників не слухати і на прелестні їх листи не прельщатися; а ми Великий Государ. Наше Царське Величество, обіцяємо у свого государського милосердя вас держати в нашому, Великого Государя, милостивому жалованні та в призерені і більше прежнього; і вам би оцій-о, конечно цій Нашій, Великого Государя, милостивій грамоті вірити.“

Писан в нашому царствующому граді Москві літа від створіння світа 7176 дев'ятнадцятого февраля дня“.

Закінчив дяк читати. Притишено загомоніла юрба. Та не радісні були обличчя в козаків. Вони ж бо чекали, що в тій грамоті зараз же звільнять їх від чиншів, податків всіляких. Тим більше цього ждали, що ті податки з усіх міст на Харків найбільше припадали. Ждали, що скасовані будуть недоимитки за минулі роки, а за Харківським полком їх за три роки з 1665, коли встановлено податки, зібралося на 1376 карб. 50 коп. Ждали й інших пільг, а натомість почули туманні невиразні обіцянки про царське „призерені“. Невесело стояли козаки, видно було, як перешіптують один з одним. Бачив це й воївода, бачив і Кривошлик, бачив і Донець—та кожен тлумачив по своєму. Почав знову говорити воївода, вихваляючи царські милості, похмуро слухали його люди, похмуро й почали розходитися після того, як протопоп знову широким рухом благославив їх. Повернувся протопоп з корогвами до церкви, а воївода дав непомітний знак спершу Ріпці, а потім Донецю. Ріпка зараз же протисся до воїводи, а той, мов не дивлячись на нього, промовив „сьогодні об 11 год. дня“. Глянув Ріпка на воїводу й зрозумів.

Трохи згодом, мов нехотя, наблизився до воїводи й Донець. „Сьогодні о першій годині“. Одійшов і Донець, бо бачив, що воївода не хоче, щоб бачили люди, що він з Донцем розмовляє. Розійшлися люди, і по всіх хатах, по всьому Харкову тільки й мови було, що про крутість царську грамоту.

Рушив і воївода до себе, пішов у приказну ізбу та довго радився з піддячим Семеном Беседіним, бо вважав за найрозумнішого з усіх дяків та піддячих.

Минав день. Ось-ось уже надходив час побачення з Ріпкою. За тих часів години рахували по-московському так. Сходить сонце—перша година дня, заходить—перша година ночі. Отже, кількість годин мінялася. Так 1 січня було тільки 8 годин дня та 16 годин ночі. 18-го лютого було 11 годин дня та 13 годин ночі. 6 березня 12 годин дня та 12 годин ночі. Так кожного місяця змінювалася кількість годин нічних та денних. Отже, об 11 год. дня, за годину до заходу сонця мав прийти Ріпка.

Замислено сидів у своїй горниці воївода. Не дуже розкішна була тая горниця. Адже Харків був незначна фортеця, тут завжди була небезпека татарських нападів, прибутків для воїводи тут теж було менше, ніж де инде, ото й на воївод сюди призначали людей худородних, незначних. Таким і був Лев Андрійович Ситін. Ото ж житло в нього було не таке розкішне, як у якого московського боярина, хоч і намагався Лев Андрійович сик-так у Харкові й з себе великого боярина удавати. У кутку, як і годиться, стояв кіот та висіла сила ікон, між ними в срібному позолоченому окладі ікона янгола Лева, у срібному окладі висіла ікона Знаменія Пречистої богородиці—„благомольное знамено роду Романових“. Біля кіоту стояла „празничная святиня“—восковий посуд з свяченою водою. Біля однієї ікони висіли соловецькі чотки з риб'ячого зуба. Перед іконами блимали три лампадки. М'яке світло від них лягало по хаті, падало на лисину воїводи, на стіл та на лави, що стояли в хаті. Стіл, біля якого сидів воївода, був простий, дубовий оббитий простеньким сіреньким сукном. Біля столу стояло кілька табуретів. Лави були зроблені з широких та товстих дошок на глухих ногах з цільної дошки. Дві лави були оббиті суконними полавочниками—середина полавочників була рожева, а кайма чорна. На одній стіні висіло невеличке кругле турецьке люстерко. У кутку стояла й постіль воїводи: зсунуті до купи лавки, з подушками, периною, вкритою ковдрою з авічайного шовку, підбитого лисичим хутром—це був Ріпчин подарунок. У головах під подушкою стояла найголовніша річ—підголовок—невеличка скриня, ключі від якої завжди при собі тримав воївода. У тій скрині лежали найголовніші грамоти царські, секретні одписки, найважливіше листування. Як і спати лягав воївода, то підголовок стояв у нього в головах під подушками. Біля стіни стояла казенка—шафа, клеєна з липових дошок, прироблена до стіни наглухо. Там переховував воївода казну свою, тоб-то всі дорогоцінні речі, які були в нього. Іноді ввечері розчиняв воївода казенку, та мало лежало там казни,

1) Справжньої грамоти Харкову не дійшло. Отже беремо грамоту місту Салтову.

Мало ще встиг набратись, тільки що ж він прийшов до Харкова. Переглядає було воєвода тієї речі тай заздрість бере його: згадує, як бачив він колись у Рязанського воєводи таку ж казенку—там і перла дорожчій, і діаманти, і розкішні посуд, а тут що. І тут воєвода в посмішкою загадав, як йому подарував Ріпка срібну позолочену свистілку—це ж так у великих бояр велося свистіти, щоб слуг покликатися, а на що вона йому. Два холопи є в нього в Харкові—Андрюша та Митько, ото їх ще довго вчити треба, щоб на свист звикли прибігати. Ото й лежить свистілка серед іншого срібного та золотого дріб'язку в казенці.

Сидить воєвода, замислився. Аж нараз під дверима чути стук і улесливий голос „Господи Ісусе Христе, помилуй нас“. Відповідає воєвода „амін“, і до горниці, низько до землі кланяючись, ввійшов Ріпка.

Ще кілька хвилин, і після перших звичайних розпитувань про здоров'я, про вісті від сім'ї, почалася й та розмова, ради якої кликав воєвода до себе Ріпку, про яку радився воєвода з дяком.

„Відомо мені учинилося, що Івашко Сірко, полковник наш Харківський, забувши знову хрестне цілування, зрадив його Царське Величство й хоче на допомогу йти проклятому зрадникові Івашку Брюховецькому. Відомо мені вчинилося й те, що не сьогодні—завтра він таїтися вже не буде і піде на нас війною“. Воєвода замовк, а Ріпка дивився на нього, всією істотою своєю показував, що він слухав пильно, слова не пропустить.

„Отже мені,—продовжував воєвода,—вірному холопові його царської величності, дбати й пильно сил прикладати треба, щоб цей враг ненавидий добра, змій злокознений і злочотий не всіяв в слабих та буйх серцях непотребная плевела. Ото й покликав тебе, Федоре Григоровичу, яко людину чесну й святоблиту, на пораду. Треба іншого полковника завтра ж обрати—не зрадника—мерзського диявола, а вірного слугу царева, не похитне підніжжя його престолу... Треба, щоб той полковник разом зі мною бунтівників-зрадників царських викорінював та нищив, не давав плевелосіятелям проклятим їхнє дієство провадити“. Замовк воєвода на хвилину, уважно мовчав і Ріпка. Видко зважував все сказане і не знав ще, до чого йдеться.

А воєвода говорив далі: „Івашку Кривошлика з уряду теж скинути треба. Непотрібний цей Махмідівель, Сірківського духу наповний. Як ти думаєш, Федоре Григоровичу“.

„Вірно мислиш, як завжди, боярине Лев Андрієвичу“.

„А кого на полковника наставити. Думаєш я сьогодні, радився, ото й покликав тебе, щоб сказати...“ Замовк воєвода знову, ані пари з уст Ріпка.

„Думаю, кращого полковника, як ти, Федоре Григоровичу не буде. Не пожалій тільки грошей. Вже сьогодні—знаєш сам—кого чим привабити: кому борг прости, кому відсоток скинь, а кому й просто дай. Ото ворогів поменшає, а приятелів побільшає. А ми вже люди свої—я допоможу, завтра хай рада відбувається ось тут, біля приказної ізби, а мої ратніє люди будуть напоготові. А ти мені теж допоможеш, не забудеш. Так-то, Федоре Григоровичу. А далі з полковника й боярином легко стати. Адже нагородив Великий Государ Івашку Брюховецького боярством, чому ж не нагородить він вірного слугу свого“. Сидів Ріпка, слухаючи боярина, а думки несли його далеко. Він—незначна людина, без роду-плем'яні—московський боярин. А перший шабель до цього—харківське полковництво. Недаром, значить, доля занесла його сюди, в це нікчемне місто. Недаром, значить, затримався він тут. Недаром тут просидів ось уже не перший рік. Але як же з Грицьком Донцем? Це ж перший суперник найстрашніший. І влєсливо посміхаючись, дякуючи воєводі за ласку, обіцяючи ніколи не забувати її, Ріпка обережно нагадує воєводі—мовляв, є достойніші, кращі за мене, як от Донець, приміром. Та воєвода й про це вже думав та й не сам, а з піддядим—наймудрішим з усіх дяків. „За це не турбуйся, Федоре Григоровичу. Не будеш з Донцем за харківське полковництво битись. І Донець стане за полковника, десь в іншому місці“. Заспокоївся Ріпка, посміхнувся. Посміхнувся й воєвода.

Зрозумів Ріпка посмішку воєводи, як натяк, швидко вийшов з кешені тугий черес шовковий, набитий таларами, і, вклонившись, не говорячи півслова, поклав на стіл перед воєводою. Не поспішаючи, узав воєвода череса з столу і посміхаючись промовив: „Добрий завдаток... Дякую за ласку, Федоре Григоровичу. Ото сьогодні заїде до тебе Донець, ви вдвох до завтрашньої ради все підготуйте. Кого ласкою, а кому й просто

скажіть, що як буде огурятися, сидітиме, аж доки бунт чиниться, в царевому острозі“. Попрощався Ріпка, полетів, чуючи під собою, а воєвода чекав уже на другого відвідувача.

Знову стук у двері, знову вітання, та з Донцем розмова ще коротша. „Ти, Григоровію, вірний слуга царський. Знаєш сам, який лютий час переживаємо. М'ятеться нарід, страх божий, вірність цареві. Ось і ваш полковник Сірко став на путь нечестивих, збирається руку свою підіймати царських ратних людей. Та Бог, відій яким благом і дасть коємуждо по ділам його. Знищить цареве військо кину гординю. Вже з багатьома ратними людьми йде князь горій Григорович Ромодановський промисл чинити над зрадками. Ото вам, тобі, Григоровію, й всім начальним над харківськими церкасами людям треба вірність свою цареві показати. Скликайте завтра раду, обирайте нового полковника—царському величеству. Я воєвода, вірний холоп царський, тебе, Григоровію, та й всіх на полковника... Федора Григоровича Ріпку обрати“.

Аж сіпнувся при цих словах Донець, а воєвода наче мічаючи говорив далі: „Він вірна людина—не зрадник, не підступник. Такі люди потрібні царській величності, великому цареві нашому. А про тебе я вже писав Григоровію Григоровичу Ромоданівському, і він відписав мені, що як втихне смута, й ти за полковника станеш в якомусь з полків та може й в нас, тут бідні полки, а десь на Гетьманщині в багатому... Служба за царем не пропадає, а там з полковника й боярина стати можеш“. І тут воєвода—без сорому казка—повторив те, що говорив і Ріпці, щоб довго не думати.

А Донець сидів мов на вугіллі, й гортіло самому харківському полковника стати й знав, що грошей в нього як у Ріпки, щоб воєводу на свій бік перетягти. А втім полковництво його не мине, як не тут, а десь у Чернігові, Миргороді, ще краще. Як що ж, дійсно, на зле піде московським воєводам, то ніколи не пізно, бувши по старому за сотника, перебігти до Сірка—присилувати, мовляв. Ото може й краще, щоб полковництво на харківське полковництво не пнутися, доки вже не стане видно, хто ж переможе. Додумавшись до цього, відразу вийшов Донець.

Ще кілька хвилин розмови про те, як підготуватися до ради, і гість пішов.

Лішився сам господар. Час, уже давно час спати. Та спить воєвода, запалив, свічку лойову, розгорнув книжку, відразу поринув у читання, смакуючи кожне слово, кожну думку.

Поволі читає воєвода: „Весна наричється, яко дѣва украина красотою й добротою, сияюще чуднѣ и преславнѣ, яко дѣва всѣм зрящим доброты ея, любима бо и сладка всѣм, радостна бо ся всяко живоотно в ней радости и веселия исполнена... Такова єсть весна“.

Лѣто же нарицається муж тих, богат и красен питае челоуѣки и смотря о своем дому, и любя дѣло прилежное, без лѣности возстае заутра до вечера, и дѣлая без лѣности. И любя муж лѣто“.

Осень подобна женѣ уже старѣ и богатѣ и многосицею дряхлаючи и сѣтуючи, овогда же радується и веселится рекше иногда скудота плод земних и глад челоуѣка, а иногда весела сущи, рекше ведрена и обильна плодом жития и безмятежна; в ней же жизнь челоуѣка“.

Зима же подобна женѣ мачехѣ алой и не стройной, жалостливой, ярѣ и немилостивѣ, егда милует, но и тогда бьет, егда добра, но и тогда знобит, подобно трясавицѣ, егда и гладом морит и знобит, подобно морозу, егда грѣх ради наших“.

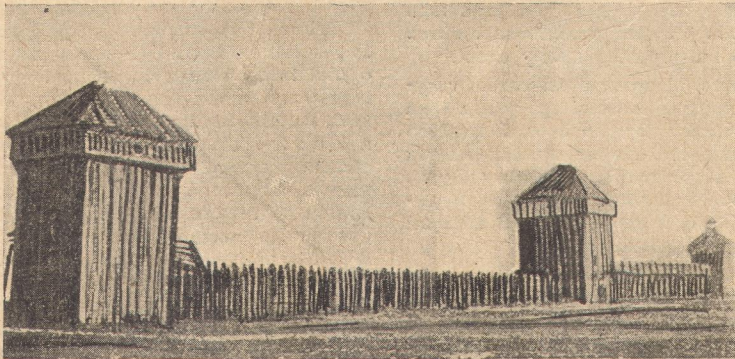
Такова єсть зима“.

Читає воєвода, а за ним і Ріпка, і їхні прихильники. Час сон напалагати, а Ріпка кликав холопа стелити постіль. Ще кілька хвилин, і солодко спить воєвода, а Ріпка і його прихильники і сьняться дивитися на воєводу... Ой, які дивні сни... любі...“

І сьняться дивитися на воєводу... Ой, які дивні сни... любі...“

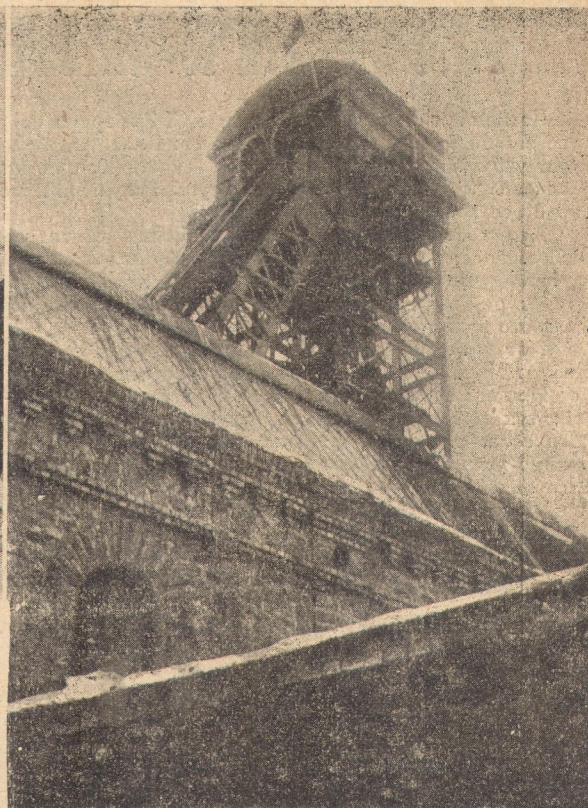
Та проминула ніч, став день метушливий, бурхливий. Вже з вечора почали й Донець та Ріпка бути прихильниками. Ріпка кликав холопа стелити постіль. Ще кілька хвилин, і солодко спить воєвода, а Ріпка і його прихильники і сьняться дивитися на воєводу... Ой, які дивні сни... любі...“

Скоро зійшло сонце, прокинулось в місті, скрізь кликали на раду, декого тільки не було. Повідомили й отамана, що з бажання кількох сотників сьняників опівдні біля приказної ізби скликається рада. Завтра мів старий Кривошлик чия це робота, зрозумів, що та

На будинках робітників, що загинули—траурні стяги. Праворуч—шахта „Марія“ в траурі; внизу—підготовчі роботи до ремонту стовба шахти. Роботи розпочато на другий день після катастрофи

ДО КАТАСТРОФИ НА ШАХТІ „МАРІЯ“.

Заступник Наркомпраці УСРР тов. Піскар'єв—голова урядової комісії, що перебував у Горлівці в зв'язку з розслідуванням причин катастрофи на шахті „Марія“, повідомив, що техдогляд на шахті був далеко недостатній. У процесі обслідування кліткового підйому і стволу шахти, технічна підкомісія цими днями виявила ще одну іржаву вигнуту планку, що скріплює шашки на крутнях. Отже, встановлено, що відкріплення планки, в наслідок чого сталася катастрофа, є не перший випадок.

Незадовго до катастрофи крутень було відремонтовано і знову пущено в роботу без належної перевірки. Аналогічний випадок пошкодження крутень і спускання линви з жалоба на вал був також 1927 року, але тоді обійшлося все щасливо.

Рятувальна справа не на належній височині. Робітникам рятувальної команди, що прибули на місце катастрофи, видали гнилі линви. При спускові в ствол, щоб витягти робітників і клітку,—линви рвалися.

Зав. складу рятувального приладдя Совкова заарештовано. Всього заарештовано п'ять чоловіка.

Родини загиблих і шахту „Марію“ відвідали представники РПО, що прибули сюди: Наркомпраці СРСР тов. Угланов, заст. Наркома РСІ СРСР тов. Лебедь і заст. зав. ВТЕ ВЦРПС тов. Шуліков.

Г. Р-т

як зробіть, як воєвода хоче, та й поклав собі не йти на раду, а старість літ не бачити ще одної ганьби. А тим часом Ріпка часу не гаяв. Вже зранку оповістив він багатьох своїх боржників, що він, вважаючи на воєнний час, декому прощає борг, декому відстрочує його, декому прощає відсотки. Для багатьох це була мов нахідка, дехто вже думав, що й зроду-віку не виступиться з боргів, але на тобі—мов на світ народився. І по багатьох хатах, де до того що-дня кляли Ріпку, тепер—непостійна людська натура—вихваляли його щедрість. А Донець теж задумав не пас.

Отже опівдні біля приказної ізби зібралася рада. Кривошляк не прийшов, не прийшло чимало харків'ян, прихильників Сіркових. Знали бо вони, що на цій раді скидатимуть Сірка, знали, що проти цього вдіяти нічого не можна, щоб кари людині не зазнати, а більшість і так думала: „Скидайте, скидайте Сірка, все одно за кілька днів він у Харкові буде, а вашого воєводи слідку не лишиться... Так нащо ті ради“. Зате збіглися на раду прихильники Донцеві та Ріпчині, геть чисто всі зійшлися. Ото рада недовго й тривала. Воєвода аж саяв бачучи,

як мудрі поради дякові справджуються. А хто на раді був з не з Ріпчиних приятелів, так і той так думав: „Переможе Сірко—по його буде. А не переможе, то в московського воєводи треба ласки запобігати заздалегідь“. А московський воєвода обіцяв від імені царевого ласку велику, пільги по старому, скасування недоймитків, козацьку самоуправу, обіцяв багато, нагадуючи і про хрестне цілування, і про обіцяння вірно правдою служити. Слухала його рада: хто вірив, хто не вірив, але й той, хто не вірив, і той удавав, що вірить. Мов по маслу йшло все: скинули Сірка з полковництва. Декому аж моторошно стало, як про це на раді загомоніли. Скинувши Сірка, скинули й Кривошлика з уряду—старий, мовляв, недужий, не впорається з справами. А далі до обрання дійшло. Та й тут недовго справа стояла: обрали Ріпку за полковника. Стояв Ріпка серед кола, вклявся на всі чотири боки раді, а представник ради передавав йому знаки його полковничої влади: пернач, спеціально заготований ще зранку, бо пернач лишився в Сірка. А далі—і це підготував воєвода—загриміли піщалі та рушниці, вітаючи нового полковника, нового голову,

ТАРАСОВА МОГИЛА — ВОГНИЩЕ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Чотири роки тому Раднарком УСРР, беручи до уваги велике значіння могили Тараса Шевченка для української культури, ухвалив утворити державний заповідник „Могила Тараса Шевченка“. З того часу справа з упорядкуванням могили набирає все реальніших форм.

2-го травня минулого року відбулося свято української робітничо-селянської культури. Тут, на високих горах Дніпрових, за участю представників уряду, партії, Академії Наук, літератури, мистецтва та великої кількості селян відбулося урочисте закладення експурсбази.

І от на березі Дніпра під Чернечою горою, де спочиває Кобзар України, добудовується нині великий будинок.

Це нове вогнище радянської культури. Це готель-клуб для всіх тих нечисленних еккурсантів-відвідувачів могили Тараса Шевченка, що рік-у-рік приїждять зі всього Союзу. Готель матиме велике культурне значіння тому, що в ньому за ідеєю Шевченківського комітету, буде велика книгозбірня, радіомовник, школи лікнепу, кіно та ін. Готель вмістатиме з сотню еккурсантів одноразово, де вони матимуть притулок на кілька днів.

Проект готелю за завданням Шевченківського комітету виготовив талановитий молодий український архітектор Петро Головченко, що закінчує Київський художній інститут. Складне завдання розташувати будівлю в місці незовсім зручній Головченко виконав блискуче. Просторі світлі кімнати з верандами на Дніпро, світлі коридори, розкішна простора їдальня теж з великою верандою і чудовим краєвидом на Дніпро—все це справляє прекрасне вражіння.

Все художнє оформлення кімнат, а саме вестибюлю, бібліотеки, великої залі та їдальні, всі меблі, все устаткування готелю виконав тов. Головченко з великим почуттям Шевченківської доби та вимог нашої радянської сучасності.

Головну увагу звертає на себе надзвичайна простота, скромність відтінків переважно світлих фарб, в які пофарбовано кімнати. Так, наприклад, вестибюль світло-оранжевого тону, з трюмом—копією з орфортів Шевченка, бібліотека, що має великі шафи на тисячу книжок, читальний стіл і вся мебля зроблена з берези, покритої світлим лаком. Стіни бібліотеки затягнуто вибілкою, синьовато-блакитного тону. На стінах портрети політичних та громадських діячів.

Велику залю пофарбовано в блідо-червоний тон. Горішня панель оздоблена полотном, на якому намальовано орнамент. Крісла дубові. Стіл трибуни, стільці для президії в українському стилі. Заля розрахована на 100—120 чол. Місце-трибуна розрахована на виступи під час концертів на 35—45 чол.

Вся садиба готелю належно оформлюється художніми клумбами, посадкою декоративних кущів, дерев то-що.

Відкриття готелю-клубу має відбутися 1 травня біжучого року.

Брз.

ВИСТАВКА ПАМ'ЯТНИКІВ ШЕВЧЕНКА

Майже всі кімнати будинку ім. Блакитного заставлено різноманітними експонатами — пам'ятників Шевченкові, малюнків Шевченка і т. д.

Одна кімната виставки заповнена моделями пам'ятників. Моделі різні. Тут поруч „просвітянських“ є й такі, як роботи Кавалеридзе, Блоха та Кратка, що одержали премії.

Проф. Харківського Технологічного Інституту Дахов зробив у клубі літератури ім. Блакитного доповідь про підготовчі роботи до міжнародного конкурсу, проведені з ухвали Шевченківського комітету.

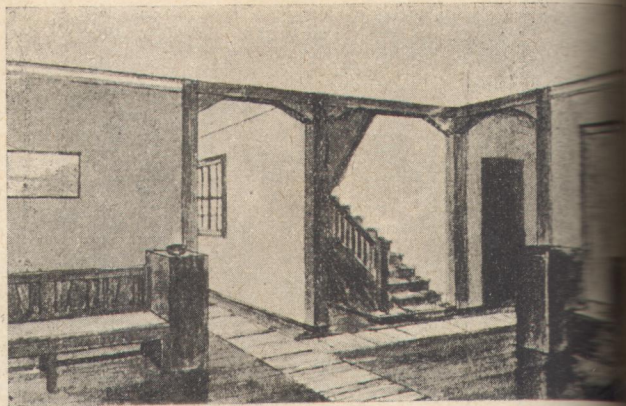
Після доповіді всі зразки цієї підготовчої роботи були виставлені на виставці. Тут аерофотографічні плани та роботи геодезичних досліджень території Шевченкової могили та її околиць. Ці роботи дають вичерпний технічний та топографічний матеріал скульптурові, архітектів та інженерам-будівельникам.

Автор майбутнього пам'ятника Шевченкові матиме уявлення не лише про місце, де стоятиме пам'ятник, а й про околиці та краєвиди, що відкриваються з Шевченкової могили, а також і на могилу з Податського берега Дніпра.

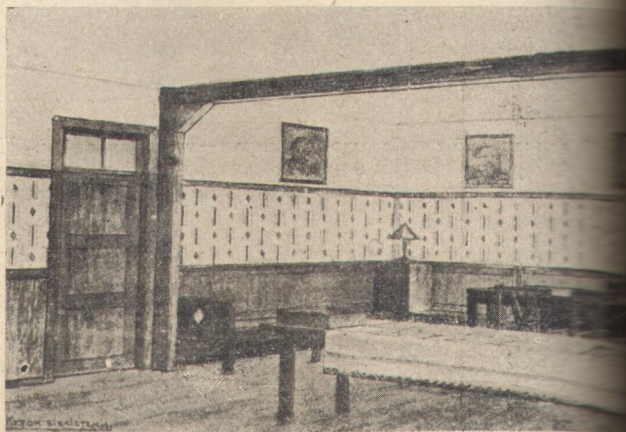
У меліоративній та земельній роботі велику участь бере спеціальна комісія, що її надіслав НКЗем.

Крім моделей на виставці є з півсотні фотографій-проектів Панасюка, Беклемішова, Левандовського, Шіортіно, Шервуда та ін.

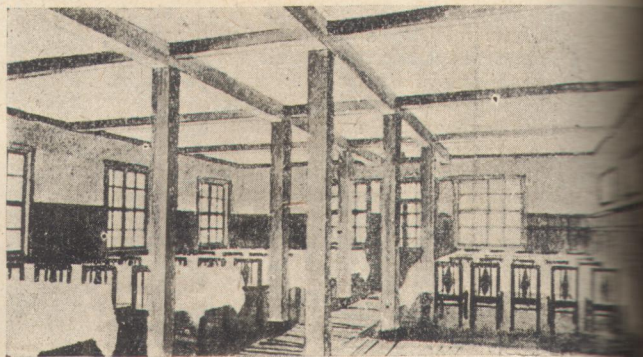
Нові придбання інституту Шевченка посіли чимале місце у виставці. Тут є багато ілюстрацій до Кобзаря — славетного художника Сластіона, а також невідомі новознайдени картини роботи Шевченка.

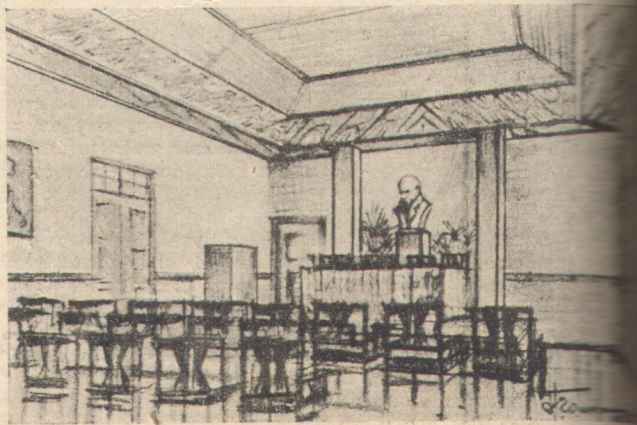
Готель біля могили Шевченка. Вестибюль

Куток бібліотеки

Їдальня

Ескіз до оздобу клубної залі

МАНОМЕТР

На дибу взято села. А міста
на мідяні тимпани грають,
і титанічний круг розхитують
у буряному непокою сили.
Величні тереза повисли над часами.
Обезуміло в румби рве стріла,
тарелі там, і тут,—
плігають гумові літа,
і об залізні мури б'ються.

ХАРКІВ

Розкинулася місто між горбами.
Пливе аулом ген, аж ген, до небосхилу,—
там металеві дамби й бомби
багряно покололи обрій.
Розкинулося місто: табір:
де гноми перетворюються на титанів.
Де землю взято в металеві дуги,
в залізний крик.

СКУЛЬПТОР ВАСИЛЬ ІЩЕНКО

Нещодавно повернувся до своєї праці скульптор Василь Григорович Іщенко. Народився він у селі Кобринові Звенигородського повіту на Київщині р. 1883. Початкову освіту одержав у сільській школі, а тринадцяти років помандрував пішки до далекого Києва, шукати собі кращої долі. Сім років протиався в'н наймитом по різних панських маєтках та плантаціях. Нарешті він вступає до малярської майстерні Києво-Печерської Лаври учнем. Тільки рік перебув Іщенко в цій монастирській школі, яка, п'ять років, не могла задовольнити юнака і він залишає цю майстерню й переїздить учнем до Одеської Художньої школи. Але з деяких причин він примушений кинути навчання і ми бачимо Іщенка робітником по заводах Катеринодару та Кавказу. Потім він знову повертається до Одеси й студіює мистецтво в приватній студії художника Остроменського. Але Київ завжди приваблює до себе цього майбутнього українського скульптора і ось ми знову бачимо його в Києві, бачимо як він знову шпекіється по наймах, працює простим малярем, фарбує

В. Іщенко

дах, підлови, й разом з цим студіює далі своє майстерство вже в Київській Художній Школі. Бурхливий 1905 рік приносить ще нове в життя Іщенка й він потрапляє до в'язниці. Художник емігрує за кордон—і з того часу починає серйозно систематично працювати над скульптурою, „вільно дихнувши під небом чужим“. В Парижі Іщенко вступає до Academie Colakossi, яку й закінчує року 1907-го. Згодом Іщенко повертається на Україну, осідає в Києві й виставляє свої твори на художніх виставках.

Зараз Іщенко працює у Всеукраїнському Музейним городку в Києві й поволі знову починає працювати над скульптурою, серед його творів останнього часу—прегарне погруддя Леніна й інше. М. П-ко

Іщенко

Голова

НОВЕ ПОГРУДДЯ ШЕВЧЕНКА

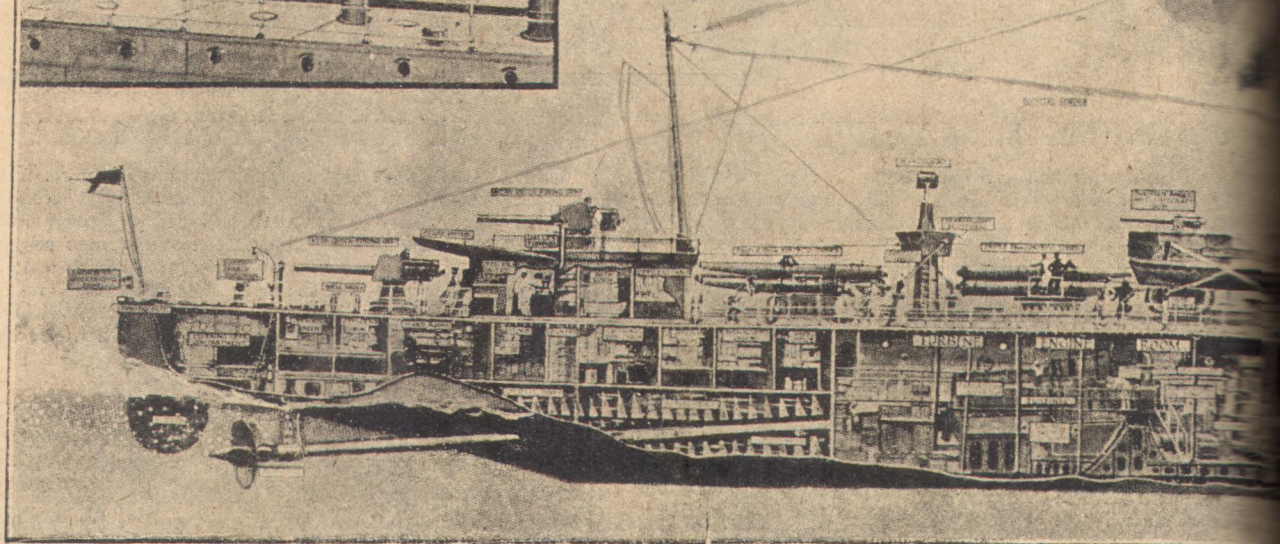
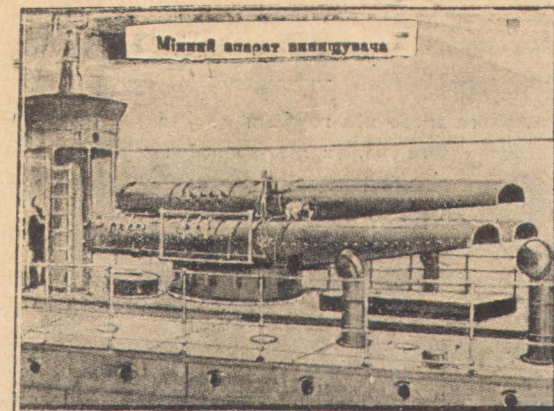
Серед численних скульптурних виображень Т. Шевченка досі зовсім не було виображень Шевченка в молоді роки. Викладач Київського Художнього інституту скульптор Іван Севера зараз закінчив погруддя Шевченка в часи вступу його до Академії, або в часи коли було викуплено його з кріпацтва. Це по-мистецькому виконане погруддя на підставі автопортретів Шевченка в ці роки його життя, з'являється разом з цим і прекрасним художнім твором викладача К. Х. І. Севери, який де-кілки років тому був запрошений інститутом і приїхав

Іван Севера

Погруддя Шевченка

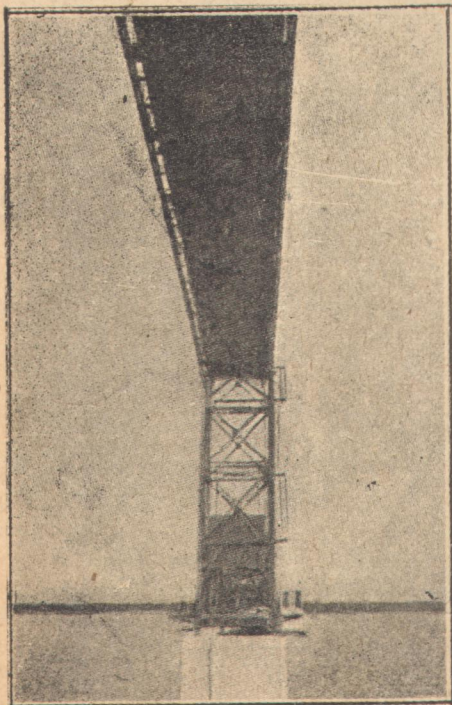
з за кордону. Цінність цього твору в тому, що автор зовсім відходить від заязлених шаблонів і показує нам Шевченка натхненим юнаком, що бадьоро дивиться в майбутнє. Цей образ дає куди повнішу уяву про поета, а ніж похила постать у традиційному кожухові та шапці.

Під час світової війни англійський винищувач являв собою шкаралупу, де ледве вміщалися машинні частини. Як виявилось, це була дуже діяльна й могутня зброя проти німецьких підводних човнів, а тому ще під час війни в Англії почали інтенсивно працювати над збільшенням розмірів винищувача, причому збільшено число торпед і гармат на ньому і поставлено потужнішу машину. Крім цього винищувач супроводив

транспортні кораблі, перевозив бомби, влаштовував диверсії, створив передову лінію в морських боях. Отже збільшення його машин було першорядним завданням. Через це зможу пересуватися швидше. Малі його розміри не перешкодилися якийсь час з флотилією на морі, але до останнього міг атакувати більших кораблів поодинокі, а лише після війни виникла потреба нового типу винищувача—лідера

МІСТ

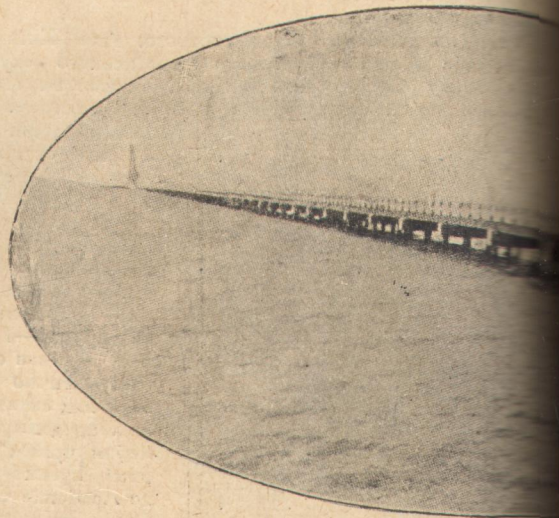
Отаким вигляд має підведений прогін мосту

У Вірджинії в листопаді, було відкрито для проїзду новий міст. Побудовано його через річку Джеймс поблизу нового Ньюпорту і він являє собою один із найдовших мостів у світі.

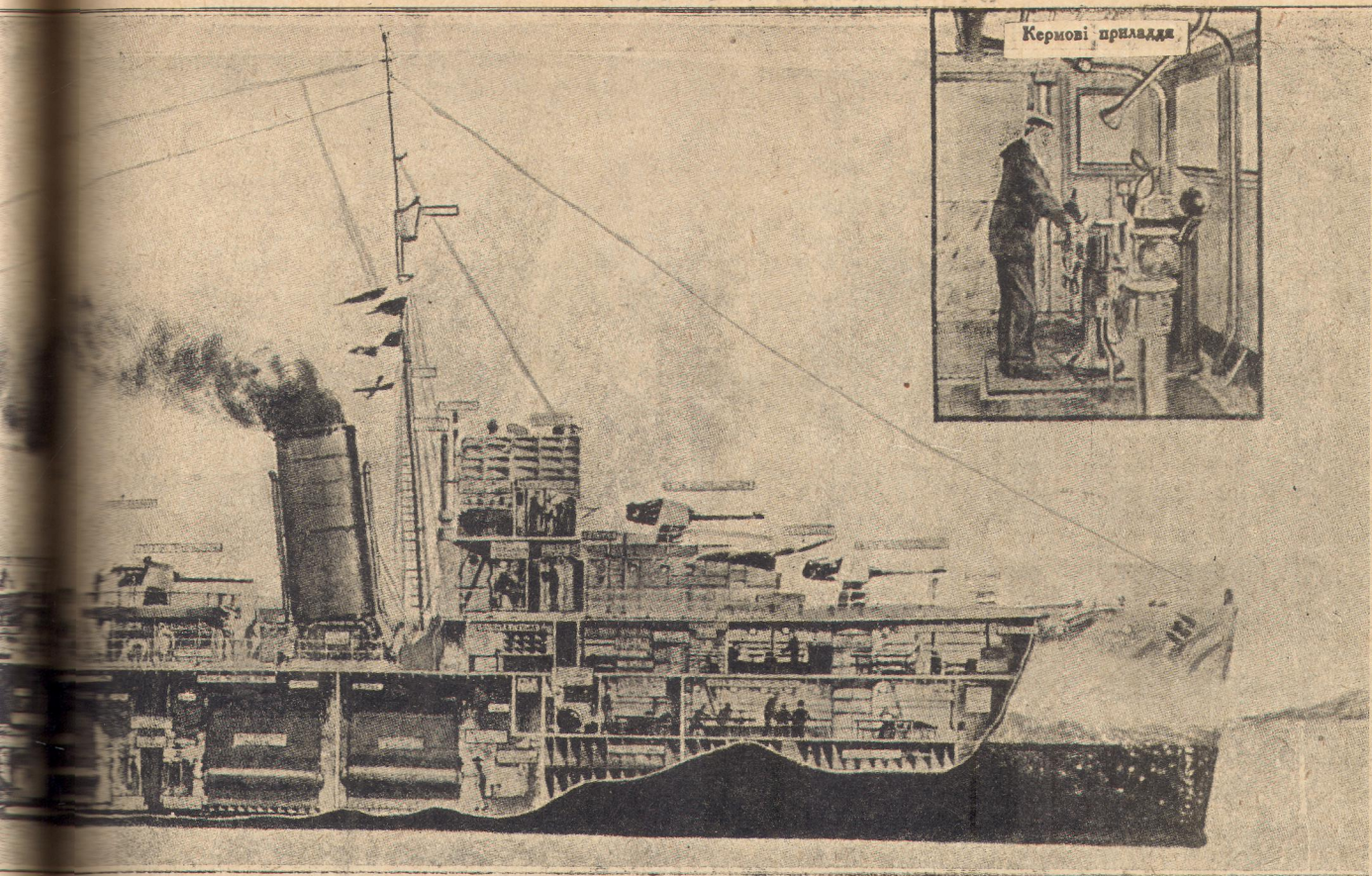
Цей міст має в довжину $5\frac{1}{2}$ миль. Підтримують його бетонні опори, кожна до 35 тон завважки і до 115 футів завдовжки. Ці опори було виготовлено на березі і представлено на барках у готовому вигляді. Ставили їх по чотири одну поруч одної і забивали велетенським капаром.

Звідний прогін найдовший у світі, до 300 футів завдовжки, а висота підведення—до 147 футів над найвищою водою. Коли прогін підведено, величезні судна можуть спокійно проходити під ним. Підлоговий поміст—рівний бетонний шлях, в наслідок чого автомобілі широко користуються мостом, що значно вкорочує путь між містами Атлантичного узбережжя.

Закордонні журнали, звідки ми взяли наведені тут ілюстрації, звертають багато уваги на це нове досягнення в галузі будівництва й зокрема цьому мосту надають велике значіння.

Закінчений міст. Ліворуч, вдалині видно устаткування звідного прогону. Праворуч—величезний звідний прогін у 300 футів завдовжки, що під ним проходять найбільші судна

ньому міг би бути командир флотилії зі своїм штабом та
вистити в собі досить палива, зброї, запасів і через те
бувати на морі. Новий англійський винищувач, що
значенням стояти на чолі флотилії, відповідає всім
Він має 329 футів завдовжки. Його тонаж 1750,
— 36 вузлів на годину. Його озброєння складається
— 5-дюймових гармат і гармат, що стріляють на аероп-

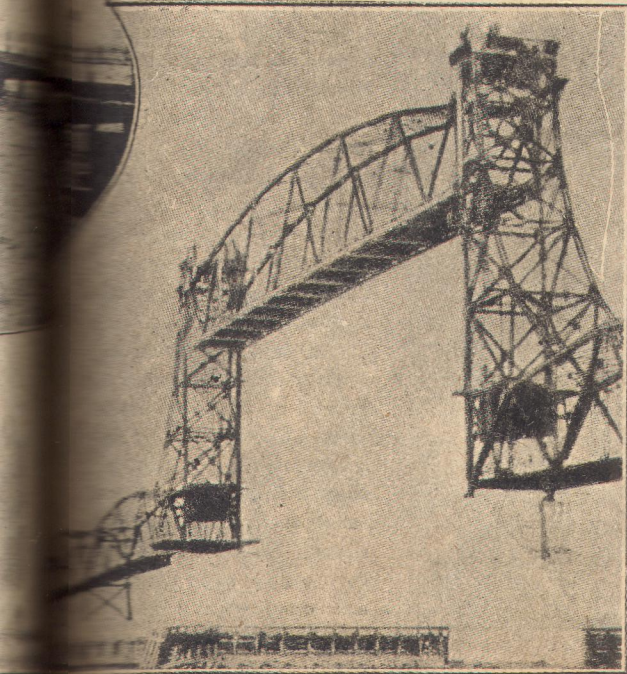
лани. Для таких великих кораблів він має подвійний комплект по-
двійних торпедних трубок для 21-дюймових торпед. Американська преса
звертає увагу адміралтейства на те, що лише Англія має такий тип
винищувача та що взагалі Англія, Японія збудували багато удоскона-
лених кораблів; тимчасом Сполучені Штати не мають ні одного такого.
Треба думати, що незабаром „миролюбці“ з Америки підтвердять свої
мирні заміри будівництвом подібних винищувачів.

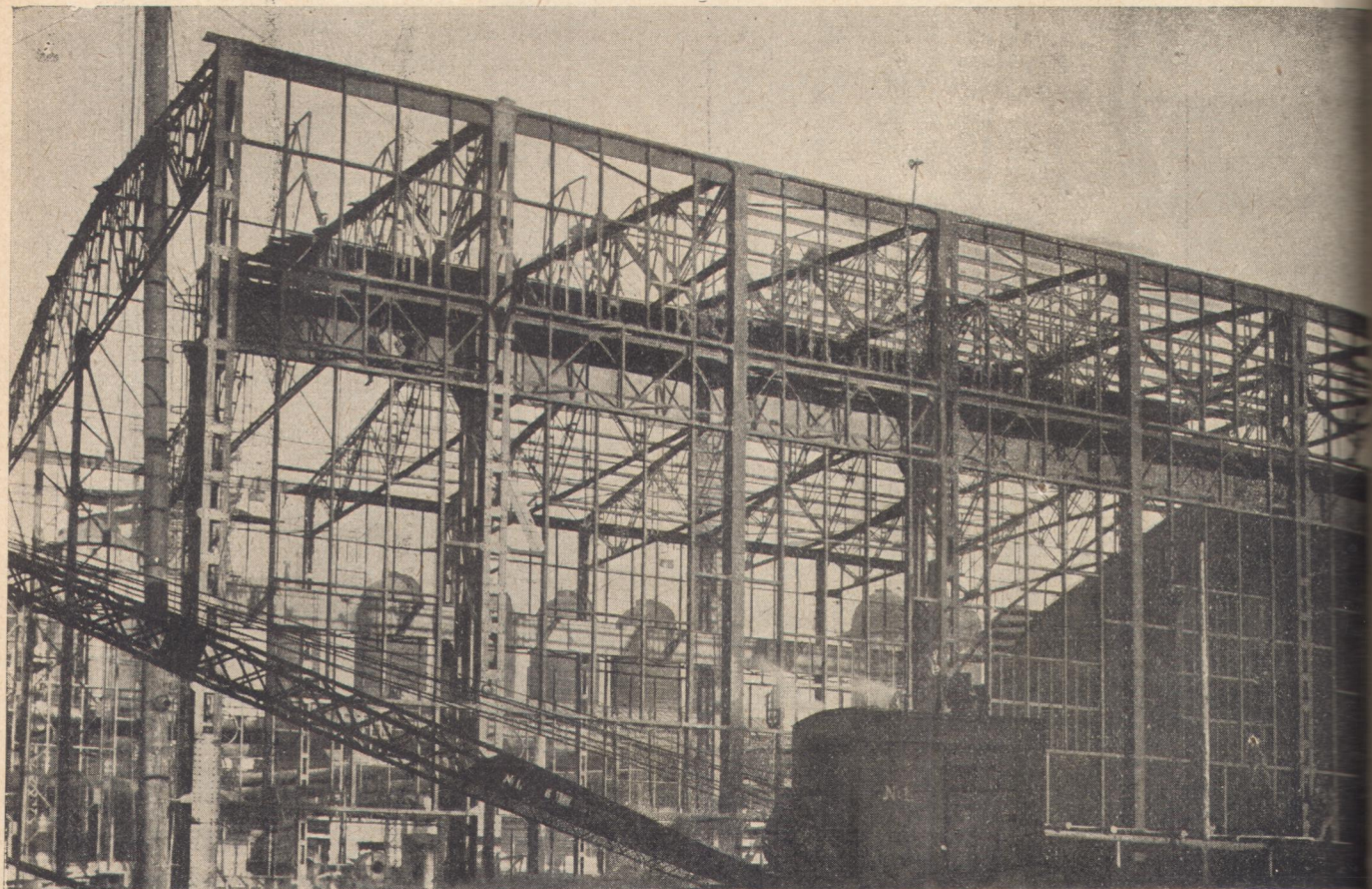
ДОВЖИНОЮ В ШІСТЬ МИЛЬ

До цього ще треба додати, що спеціальні устаткування дають змогу робити такі велетен-

ські спорудження в найкоротший тер-
мін. Деякі частини, навіть досить
великі й складні, виготовлялися на
окремих заводах і приставлялися
до берега вже в готовому стані.
Капіталістичний світ не шко-
дує коштів на будівництво,
що може дати змогу вико-
ристати його з найбіль-
шим прибутком. Еконо-
мічне значіння такого
спорудження величез-
не: кинувши на бу-
дівлю великі гроші,
американські капі-
талісти виграли на
часі — збудували
його аж надто швид-
ко, отже витрачені
на міст гроші швид-
че повернуться на-
зад, та з великим
зиском, до кишені
дяді Сема.

Фото, зроблене під-
час роботи над му-
руванням бетонно-
го мосту

Залізний каркас

фото Д. Назарова

ЧИМАЛЕНЬКИЙ КОМБІНАТ

У ВІКНАХ вагону — домни, труби заводів, чорні піраміди. В вагоні — люди з пофарбованими віями.

Зупинка. Горлівка. Донбас.

Ми виходимо разом з купою шахтарів. Це — люди з пофарбованими віями. Вугільний пил осідає на бровах і кілька днів після перебування в шахті — не можна змити його з вій. Що робиться в легенях шахтарів — можна собі уявити.

В вагоні молодий шахтар з захопленням розповідає про шахти.

— Коли шахтар спускається під землю — його обшукують. Коли знайдуть цигарку або сірник — його звільняють з роботи за пунктом, що передбачає новий квиток. Дуже часто запалений сірник може спричинитися до вибуху газів, що скупчилися в шахті.

— Шість годин шахтар не має права палити. Лямпки всі запальовано. Де-які шахтарі не витримують і проносять у кешенях тютюн. Скручують цигарку, ламають

пльомбу, запалюють цигарку й дим цигарки переходить з легенів одного шахтаря до легенів другого, третього, четвертого. Одну цигарку, таким способом, палить десяток шахтарів. Потім лямпку гасять, в темряві обмінюють її на нову (якщо вона не нумерована) й злочин лишається без кари. а шахтар дигоди перебуває під небезпечною вибуху.

— Нині лямпки запальовують, а герметизацію починають міцним металом. Випадки паління зникли.

Ця шахтна екзотика прегарно настроїла на сприйняття Горлівку — луганський центр вугільної та металообробної промисловості.

Швидко пройшли вокзал, встигли лише помітити, що в кіоску пресівства „Транспечать“ жать газети, що містять тому в Харкові була завчорашні, помітили, немає жодного українського журналу — і вже опинилися в центрі Горлівки, біля управління копальнями.

Горлівка — Шахта № 1

— Піраміди існують не лише в Єгипті. Височиною до десятиповерхового будинку, вони висяться біля кожної шахти, чорні, брудні, з проведеними до шпиль вагонетками. Це—породашкорисні додатки до чорного золота, що їх відкидають геть. За кількадесять років існування кожної шахти порода збирається в необмеженій кількості. На гору методично лізе вагонетка й заповнюється, здіймаючи пил. А з боків піраміди копірсять в породі хлопці, збираючи рештки вугілля.

По вулицях суне натовп. Це—шахтарі ідуть на роботу. Засмальцованих чорних—їх ляжливо обминає інженер-німець, що боїться забруднити сіре пальто від Вертгайма.

З запрошення шахткому йдемо до „нарядної“ центральної шахти говорити з робітниками.

Велика кімната-чекальня повна шахтарів. Вони припиняють грати в шахи й доміно й слухають нас. Ми знаємо вже, що на Донбасі розвинено кампанію української газети. Ми знаємо, що по деяких підприємствах передплата на українські газети підскочила одразу з 12, 14 примірників до 500—600. Ми знаємо, що на Артемівщині розходиться понад 17 тисяч українських газет і це дає нам підставу думати, що горлівські робітники нас зрозуміють.

Посередені промови про українську культуру на нас чекає несподіванка: один робітник звертається до нас і каже: „та навіщо нам та хахлацька мова, ми й без неї обійдемося“.

Бачимо, що ці слова дехто з робітників сприймає не без задоволення. В чім справа?

— А в тім, що не всюди проведено пропагандистську роботу серед зрусифікованого пролетаріату Донбасу. Культпохід це тільки починається й роботу розгорнуто кволо.

— Коли так, то її треба розпочати в цей же момент. І от ми переключаємо тему на безпосередньо-національну. Роз'яснюємо сенс постанов партз'їздів, згадуємо змичку, виїзди робітничих бригад на село.

Обличчя слухачів розсвітлюються. Робітники починають говорити з нами хоч і ламаною, але українською мовою.

З цього видно, що українізація на Донбасі тільки починається. Це робота дуже тяжка серед конгломерату робітників різних національностей, що скучилися в Донбасі. Але деякі наслідки українізації вже почуваються. Так, наприклад, розповіли, що коли Артемівська робітнича делегація поверталася з Харкова—робітники ухвалили говорити тільки українською мовою. Проте основна робота над українізацією робітників ще не пророблена й треба, щоб всі організації цій роботі сприяли. На жаль, це не завжди так!

Скаржаться на деякі газети. Обіцяла одна газета надіслати передплатникам укр.-рос. словника, а ту обіцянку не виконала. І от робітники газету не розуміють. Ми теж не розуміємо.

По клубах організовано кіоски укр. видавництва. Коли ми зашли до центральних майстерень, ми зобачили по шафах не тільки українську газету, але й деякі видання „Укр. робітника“.

Новенькі машини, на яких написано „Держ. Машинобудівний Завод“, а не Made in.., були нам наочними свідцями

тих мільйонів, які цього року витрачено на реконструкцію промисловості Донбасу.

Реконструкція, нове будівництво—позначаються на кожному кроці. Донбас—теж переведено на забірні книжки для хліба, зате там—нові машини, там палаци культури.

Старі власники шахт будували їх (шахти) у такий спосіб: шахту—дірку десь у степу—брали в коло кабаків, касарень: церковів, будинків розпусти. Більше нічого не бачили навколо себе шахтарі,—нині Палац Культури, велетенський культурної революції блищить бетоново-шкляним фасадом.

Тут—театр, бібліотека, тут парком, де в агітпропі на стінці висить мапа району, як мапа культурних боїв.

Поруч—будинки шахтарів, радіофіковані, чисті,—вони є основний аргумент, що спантелює шахтарських дідів-буркунів, з усього на світі незадоволених.

У Горлівці немає приватних крамниць. Усе кооперовано, влаштовано велетенську їдальню, де шахтарі одержують дешевий обід і їдять разом з інженерами.

Ввечері ми мали їхати на шахту „Марія“. Там треба було провести аж два виступи на теми української культури.

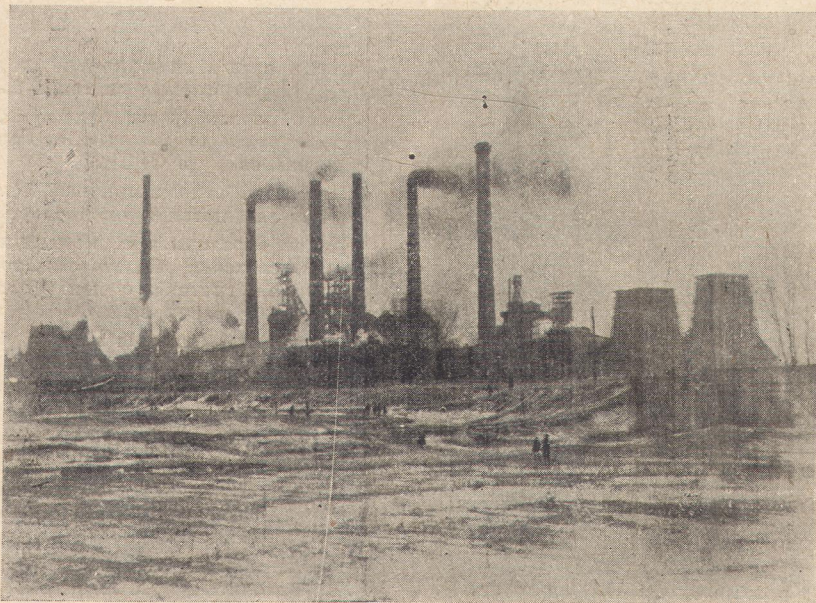
Ми тільки-но зібралися піти до „Марії“, як здивали на дворі представника паркому, блідого й звервованого. Він звернувся до нас:

— Товариші, ви не поїдете. Допіру на шахті обірвалася клітка. Розбилося понад двадцять чоловік. Тепер не до літератури.

Ми поїхали на шахту пізніше. Її оточував великий натовп. Ніхто не знав, які саме шахтарі були в клітці й збіглися всі родини шахтарів, з тих хто працював у тій зміні. Натовп стояв мовчки й дивився, як з суміжної шахти поодиночки виходили шахтарі, що їх вивозила додаткова клітка.

Ніхто не насмілювався порушити тишу й шахтарі мовчки

фото „Рамз“

Донбас. Краматорський завод. Доменні печі

підходили до своїх жінок і дітей. Ті не осмілювалися піднести голоса серед загального суму й вони мовчки простували через натовп. Катастрофа на шахті „Марія“—незвичайна катастрофа. Такі трапляються раз у багато років.

Винні будуть покарані—але треба подбати, щоб уникнути надалі подібних катастроф. І за це дбають. На Горлівську промисловість звернули увагу і радянське суспільство, і відповідні органи.

* * *

Потяг їде далі. Знову в вікнах—димарі, домни, заводські труби.

Донбас—чималенький комбінат, що крізь темряву, катастрофи, гря-

зюку—гордо виносить вперед—нові машини, будинки культури, чорне золото.

Спереду—Сталіно, кол. Юзівка, місто що поділяється на частину дорядянську, де дерев'яні будівлі, грязюка, відсутність світла та повітря й на радянську—де величезні білі будівлі, велртенські Церепкоопи, ківа, яких не побачете в Харкові.

Спереду—Макіївка, спереду вогні домен—спереду небо горить і вночі на небі заграви—світанок майбутнього дня.

Ол. Озеров

Книгозбірня

[Нарис Сказбума

КОНСУЛЬТАЦІЙНА зала. Силуети людей, схилених над ящиками показчика, темними плямами („бланш-нуар“) пливають на світлому екрані вікна.

Їхні руки покvapцєм, але стриманими, розрахованими рухами бігають від шафи до шафи, від ящика до ящика, від листка до листка.

Вони працюють над показчиком. Показчик наукової літератури. Розраховано на максимум корисності і на мінімум витрати часу.

В цілій низці окремої конструкції шаф, точнісінько за алфавитом, розміщено листки—ключі до ідей, викладених у томах...

Ближче—ще багато таких рук шукає чогось, квapиться над столом, поставленим окремо.

Белетристика.

Ось рожеві пальчики рожевої ручки (на пальчиках перстені: малесенький—„вісьмушечка“—діямант „кепської води“ і великі—

теж поганенькі—рубін) пурхають, виписуючи лаконічними вузькими нігтями. Мелькають листки: „Бенуа“... „Дюма“... Ні, ні... Далі, далі... Все це „вже“... Хочеться чогось Чогось такого палкого екзотичного, якого небудь „сердце даного, купленого, гарячого, ледяного, розбитого, скрізь і багато-багато всіяких інших серць...

Враз—перелякано—замирають пальчики. Під пальчик листочкові: „Гладков“...

І в той самий момент приглушене стримане, проте „дозвольте“ виривається з чийсь уст і чийсь дужа (ще з ним загаром) рука, в рямцях зеленої „юнгфронтки“ цує і скають „Гладкова“, похвпцем виписують шифр. А потім тою самою рукою: „Горький“—„Мать“, „Дело Артамонова“, „Жизнь Самгина“.

Потім,—назустріч „юнгфронтці“, ще пара обережних рухів рука, настирливо обмацує кожний листок. Пару з шкурою аж темною від постійних масажів патентованими злами—залізними ошурки, розтерті на машинній олії, з „вниманією“ терпугами.

Старанно обмацують листок: „Головко—Бур'ян“. Крутять листок. Пригадує. Зважує. Вирішує—стоїть. Виписує „Головко. Бур'ян“. Іде далі мацає „Сінклера“. Виписує „Сінклера“. Вертається назад. Знаходить „Панча“.

Потім враз щось згадавши перескакує до „Горького“ рука, блискавка від машинної олії, лягає поруч руки в „юнгфронтці“. На одну мить дві руки застигає на одному листку...

Потім рука в „юнгфронтці“ відсувається. Її робота чилася. Міцно стискає листок з блокнота, списаний

Коли розшифрувати, буде ясно, що „юнгфронтка“ сивно готується до докладів: а) Горький і пролетарський б) лижний спорт в СРСР.

Читальня. Сухо клацнувши, електричний гудзик склепіння залі потоком нової енергії.

Немов переливаючись невидимими дрютами від мас до фігур, схилених над столами, той електричний потік мушує їх здригнутися, ожитися, з новою енергією в океан шестистих сторінок.

Досвіди з безконечно малими, біографії безмежно аналізи, „органіка“ і „неорганіка“, теорії ринків, соціальні й економічні праці, логаритми, „начерталка“, історії літературні книжки, книжки, книжки.

Уздюж стін—ряди крісел. Тут—газети й журнали. Тут видають книжки,—під цією катедрою самоосвіти,—знову там газети й журнали. Перекидаючи листки журналів, „виклику“, чекають, коли тихесенько в окремій рямці, з номер „замовника“ книжок.

№ 61!—підходить № 61. Потім ще номер... Назовіть № Х1. Підходить № Х1. А, це знову він! Ми вже бачили в „консультаційній“.

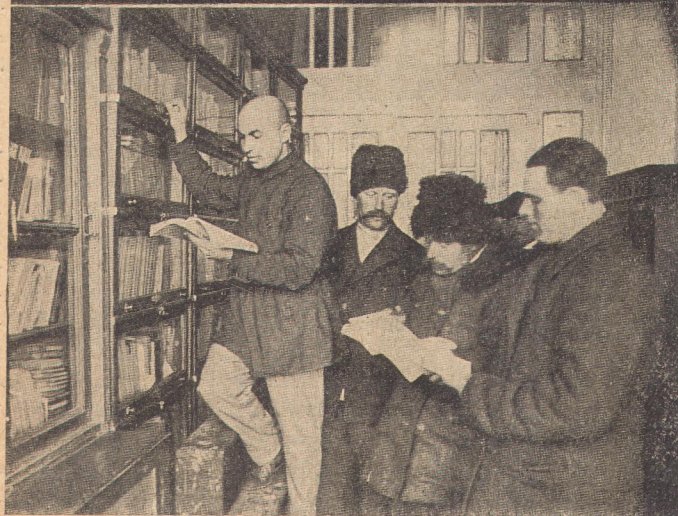
Пам'ятаєте—у нього ще бурі від загару руки і відманікюрені терпугами... У нього вперте підборіддя, плечима 27 років.

Тут він постійний гість. З'явився торік. Мабуть створював „де небудь в макрестському гуртку. Прийшов і сів „бухаринську азбуку“.

Через хвилину вернувся і попросив „Бухарина“ і вернувся і попросив чогось лекшого...

Минув місяць. Знову з'являється № Х1, знову про Бухарина, тримає у себе цілий день і просить захищати „на завтра“... Потім певно почав ходити на якісь курси чи що...

У вимогах зарябили номери книжок із спеціальних елементарних систематичних підручників. З того моменту ж його день у читальні став за ступінь... Отакий № Х1

Харківський Центральний Сельбуд. Вгорі—гуртожиток, внизу—видача книжок

Далі—номер, скажімо, № Хз. Це рідкий екземпляр. Він із сусідньої округи. Оре, сіа. Спинився в сельбуді. В сельбудівській читальні шукав потрібної книжки (про трактор? про бджільництво? про чинбарство?)—не знайшов. Прийшов сюди. Завтра може це і прийде. Але післязавтра ви його не побачите тут. Вернеться в свою округу господарювати (за минулий рік—з 1/Х-27 по 1/Х-28—записалося 55 селян, що дали 107 від-відань).

Найближчий номер—Хз і Хх. Знайомі обличчя... Десь ніби бачили вже їх... Колби, реторти, мензурки. Потім: діалектика, аналіза ідеалістичних філософій... і на цьому тлі—їхні обличчя.

Ага есть!

Пригадали!

Це аспіранти. Готують роботи: один з групи сульфатів, другий з групи визволення праці... Втомлені очі утопають десь у далі... Вони певно, як і сотні інших очей, сякаються збагнути, що діється за стінами міськрадівських справ.

Коли ж?

Коли нарешті Міська Рада „розв'яже питання“ про закріплення за бібліотекою нових територій.

Коли нарешті дадуть їм—ні, не розкіш, навіть не комфорт, а—всього лише відповідні умови для роботи...

А далі, далі...

Ще нові „замовці“ книжок. Ось № Хб до № Х100. Вузівці і профскільці. Це—маса. Її „книжковий“ попит—функція, а аргумент—курсові програми... Ще далі—№ Х101. Аж угинається під томами про миловаріння, під трактатами про товщі, працями з прикладної хемії і „вентиляції закритих помешкань“. Суворий. Похмурий. На слова скупий.

З усього видно високу місію і обережне відношення до кожної хвилини. Мабуть висуванець, що хоче виправдати покладене на нього довір'я...

Ідуть № Х102 і Х103. Один за „функцію в будівництві“, другий за функціональність поезії і літератури. Потім про це з'являться їхні гострі статті, що прийшли на світ під sklepінням цієї залі.

А другий—поет і ентузіаст з гіркою усмішкою розказує вам про новий жарт з „житлоплощею“. Він розповідає вам, як працював у бібліотеці над антологією рідних поетів, як довелося йому шукати прізвищ українських поетів у відділі „чужоземних мов“.

Ось ще один. На тлі тієї чіткої роботи механізму читальні він несподіваний виняток.

Він рвучкий, бистрий, мінливий у своїх постановах, нервовий, нестійкий: то до болю чуткий, то глухий на кричущі явища.

Недавно ви бачили його, як він горбився над томом Ериста Маха, потім у його руках мелькнули яскраві плями історії мистецтва і теорії малярства... Їх змінили монографії про „хід коня“ і „кінці ігор“, вірші Блока, томик Фрейда і „як доглядати кріликів“...

Що вечора він з такою насолодою читав прозу Анрі Де-Рінья, час від часу заглядаючи в кешеньковий словничок „Гном“, за дванадцять тисяч слів...

Пам'ятаєте,—в епоху „малигінської“ Одисеї він не давав спокою бібліотечним робітникам, вимагаючи показників, підручників, конспектів, ключів до полярних таємниць і конструкцій льодоколів...

Тоді, заглянувши покрадьки в його блокнот, ви неодмінно знайшли б у ньому початковий віршик поеми:

„Кромсая ледяные льды...“

Поема ця, звичайно, так і лишалася без кінця... З тієї простісенської причини, що її автор, як ми вже сказали—виняток. То виняток не кривдний.

Але є ще одно. Йому 17—19 років. Він рухомий, життєрадісний, ехидний, хитрий і zarazом наївний. Має добру пам'ять: знає всі політичні анекдоти й дрібушки. Шкіра на його обличчі тонка й рожева.

Він викоханий, як тепличний вихованець або йоркширське поросеня, він ніжний і погані слова якось особливо пікантно брегуть у нього в устах...

Батько й мати сказали йому, що наука річ корисна.

Треба вчитися. Будуть гроші. Комфорт. Легка й чиста робота. Він вчиться. Пролізає. Прослизає. Пристосовується. Мріє про виробничий стаж і ХТІ. А життя скільки в нього! Енергії! Кінця краю не видно. Вона бунтує. Він не може всидіти на місці.

Крутиться, підморгує сусіднім „дівчатам“ (він дуже любить оце слово „дівчата“).

У нього в плані серйозний роман. А потім... Але вийдімо на хвилинку з читальної залі. Киньте оком на оцю га-

небну дошку. Ось вона. На ній ви можете прочитати повне прізвище рідкого й непривного винятка.

Його прізвище на дошці—це означає, що „виняток—так і виняток“. На місяць. За галасливу поведінку в читальні...

А тепер вернімося назад. Ні—ні. Нині вже не доведеться нам вертатися. Восьма. Вечір. Зараз читальню зачинять.

Далі спустимося вниз гостинними сходами, востаннє кинемо оком на двері, що рябіють великою афішою (завтра тут відбудеться концерт європейського віртуоза) і вкупі з усіма іншими покинемо будинок бібліотеки.

В читальні Сельбуду. Нижче—на консультації в юриста. Внизу—одержують ордера на поштіву

Донбас. Радгосп ім. Фрунзе. Селяне одержують зерно для засіву

М. Бірюков

ТОВАРИШ УРОЖАЙ

...Міліон десятин—
триліони латок,—
від межі до межі
гострить сонце ножі.
По ріллі пересохлій
продавлюють крок
сіячі по латках,
від межі до межі.
А під Петра,
розпатланим ранком,
мнучи межником
сокирки, гамаюн—
господар прийшов
подивитися ланку...
Поглянув,
почухався—
плюнув.

Від колоса
колос—
не докинеш голосом...
Отакі
урожаї косила
розпролатана,
боса Росія.

* *

Назустріч
батьчому ранку

вивожу колони
пісень з гаража.
Комуни,
колгоспи—
повстаньмо
на бій
за подвійний врожай!
Манівцем—
не дійти до мети!
Ми—за план,
за машину,
за чисте зерно!
Авангард—
бойовий колектив,
на чолі—
командарм-агроном.
Над ланами—
веселий туман
молодого
квітневого ранку...
Гуде
тракторів караван—
колективної армії
танки.
У бій!

На межник,
на латки—

з тугодумним
голів бур'яном.
Авангард—
бойовий колектив,
на чолі—
командарм-агроном.

* *

Ген вирують лани
буруном, океанами...
Десять,
на обрій
упала межа.
Колоски налива—
колективно і планово,
товариш
Подвійний Врожай.
Не під Петра—
у День Конституції
„Запорожця“
колгосп виражає...
(Гей, де ви, латки—
вузькі, куці?!)
Товаришу,
наше,
Врожаю!

БЕЗ ПРИТУЛКУ

За хату не було в них заплатити.
Подерті меблі кинуто на брук.
Здаються привидам смертельних мук
Нещасні речі, зношені, побиті.
Холодний дощ шумить і не вгавав.
Скрипучий віз, заношене шмаття,
Майно убоге, вбогого життя,
В собі скорботну душу мав.
Гадає ліжко про сумне кохання,—
Що в світ прийшли сумні, нещасні діти,
І доля їх голодувати і скніти,—
Любов проклята, сповнена страждання.
А віз рипить серед темноти ночі:—
Хто право дав голодним бідакам
Для сліз і мук давати життя синам?
Любов для бідних є страшний злочин.

Холодний дощ шумить і не вгавав.
За возом йде змарнілий робітник,
В очах туман, надії вогник зник,
Він мовчки йде і плеч не обертає.
Дружина поруч. Злякана, нещасна.
І двох дітей вона з плачем веде:
Ідуть вперед, самі не знають де.
А дощ шумить і б'є їх повсякчасно.
Суворий біль загрожує бідю,
В убогих меблях, стогне і тремтить,
В серцях вигнанців б'ється кожну мить,
Що йдуть і йдуть заслаболою ходою.
Злидений віз з майном старим голоти,
Що йде вперед і в темряві зника,
Здається привидам майбутніх барикад,
На темній вулиці, серед брудноти.

З італійської переклала Мар'яна Хмарка

фото „Рап ау“

АВТО-МОТО-ПЕРЕБІГ

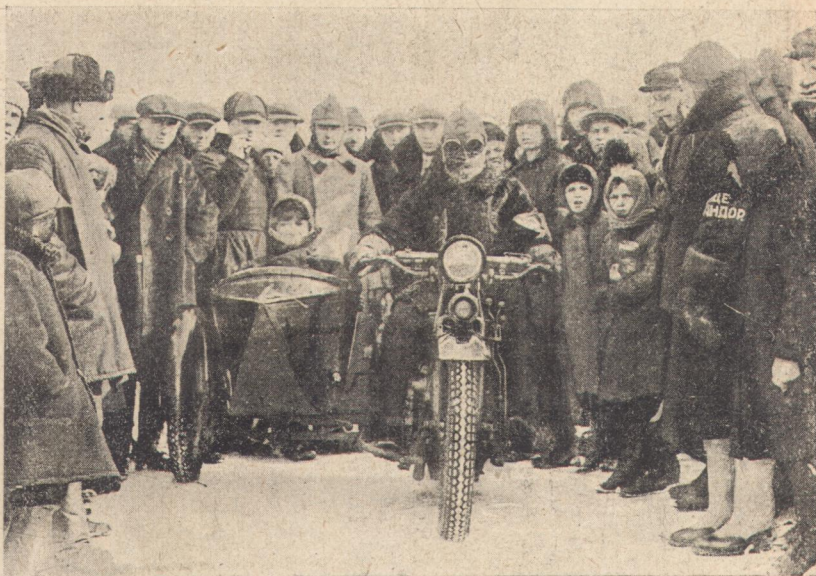
— Пролетарю,—на авто!..

Це гасло вже давно замінило в нас гасло часів
Російської війни—„Пролетарю, на коня“.

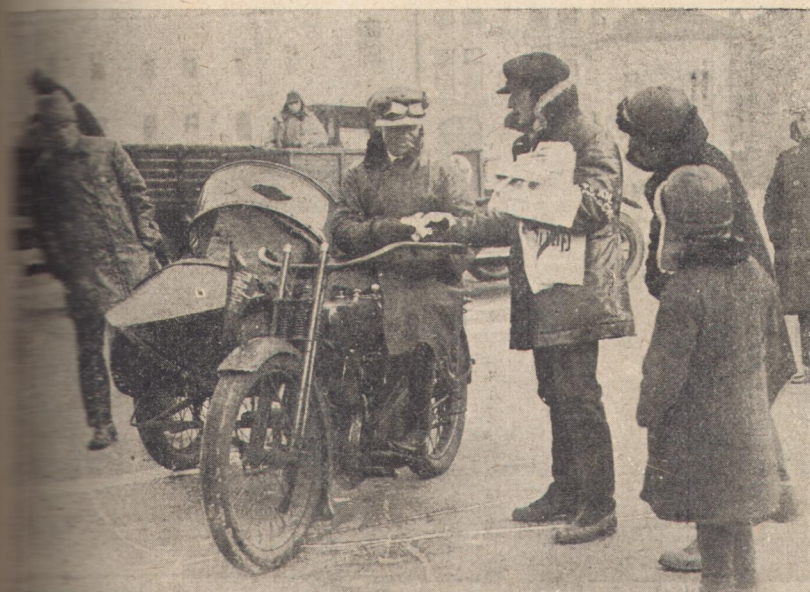
Популяризація авто-справи серед широких мас
робітників і селян, одночасно з популяризацією
автомобілів за гарні шляхи (бо не можна розвивати
авто при поганих шляхах) за останні місяці значно
збільшилася.

Авто-мото-перебіг, що його влаштував Харків-
ський окр. відділ Автодору 12 березня, (цей пе-
ребіг йшов за маршрутом Харків-Вільшани-Харків)
авіації за авто-справу не тільки серед
робітників, але й селян.

— Авто, а не телега,—таке гасло висуну
Автодор. і це гасло він популяризував на карна-
лах автомобілів підчас останнього з'їзду Авто-
дору. Успіх авто-мото-перебігу, не зважаючи на
неприятливі умови (глибокий сніг) є запорукою
того, що недалеко вже час, коли авто витіснить
телегу, і коли замість „ваньків“ архаїчних часів

Найкращий моторист-провідник тов. Семенов на старті, що прийшов першим у категорії мотоциклів з візком

Учасник перебігу одержує контрольний номер

ми матимемо зручні і швидкі автомобілі, замість
до-дідівських підвод і телег—грузовики.

Авто-мото-перебіг показав разом з тим велик
досягнення наших мотоциклістів. Виконати умови
перебігу в умовах важкого шляху—це одне вже
свідчить за значне досягнення нашого циклізму;
особливо треба відзначити тов. Семенова,—най-
кращого моториста-провідника, що прийшов пер-
шим в групі мотоциклів з візком.

Перебіги на зразок цього, значно допомагаючи
популяризації автомобілізму, разом з тим притя-
гують нові тисячі і десятки тисяч пролетарів
до лав Автодору. На жаль, така корисна й цікава
справа, як от автомобілізм, що до нього з великою
увагою ставляться широкі кола трудящих, не має
ще широкого освітлення.

Незабаром Автодор почне випускати реорга-
нізований спеціальний журнал, що його видава-
тимуть „Вісті“. Це нарешті дасть змогу як слід
висвітлювати події в цій важливій галузі.

Г.

ХАРКІВ, ХАРКІВ, ДЕ ТВОЄ ОБЛИЧЧЯ?

— Та ось...

Малюнок худ. Горюнов

Редактор Е. Касяненко

Видавництво «Вісті ВУЦВК»

Окріт № 837/кв.

Держтрест «Харполіграф». Друга друкарня ім. В. Блакитного

Зам. № 3324

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ ВЕЛИКУ ЩОДЕННУ ГАЗЕТУ „ВІСТІ ВУЦВК“ ТА ЩОТИЖНЕВИЙ БАГАТО-ІЛЮСТРОВАНИЙ ЖУРНАЛ „ВСЕСВІТ“

Газета „ВІСТІ“ дає **БЕЗПЛАТНО ДОДАТКИ:**
ПЕРЕДПЛАТНИКАМ

1. „Сільське Господарство“	3. „Література й Мистецтво“
2. „Радянське Будівництво“	4. „Медицина й Гігієна“
5. „Наука й Освіта“	6. „Техніка й Індустріялізація“

Крім статтів політичного та економічного характеру в газеті „Вісті“ подається широкий матеріал про життя СРСР, закордону і зокрема УСРР.

Газета „Вісті“ щодня дає 2 сторінки „КООПЕРАТИВНЕ ЖИТТЯ“

В цьому році додатком до газ. „Вісті“ і журн. „Всесвіт“ за доплату 3 крб. В-во дає

12 книжок

Кожна книжка буде мати не менше 200 сторінок романів і повістей з української, руської й західно-європейської сучасної літератури—творів найвидатніших сучасних письменників.

„РОМАНИ Й ПОВІСТІ“ виходитимуть щомісяця по одній книжці й кожна книжка буде мати закінчений твір.

Вартість книжки в окремій продажі 50 коп. Для передплатників газети „ВІСТІ“ або журналу „ВСЕСВІТ“ 25 коп.

В ЖУРНАЛІ „ВСЕСВІТ“

в цьому році буде вміщено 60 повістей та оповідань найкращих українських, руських і західно-європейських письменників, 200 нарисів на наукові, етнографічні, історичні і літературні теми, гуморески, 3000 фото з життя України, Союзу і закордону.

ПЕРЕДПЛАТА ПРИЙМАЄТЬСЯ:

В головній конторі, окружних філіях Видавництва газети „Вісті“, поштових філіях, кіосках Контрагентства друку.

ГОЛОВНА КОНТОРА Видавництва газ. „Вісті“ міститься в м. Харкові, вул. К. Лібкнехта, 11. Телефон 13-20.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

	12 міс.	6 міс.	3 міс.	1 міс.
Газета „ВІСТІ“ {офіційна . . .	18 крб.	9 крб.	4—50	1—50
„ВІСТІ“ {звичайна . . .	12 „	6 „	3 крб.	1 крб.
„ВІСТІ“ з додатком журналу „ВСЕСВІТ“	18 крб.	9 крб.	4—50	1—50
„ВІСТІ“ з додатком „РОМАНИ Й ПОВІСТІ“ . . .	15 крб.	7—50	3—75	1—25
Журнал „ВСЕСВІТ“	7—20	3—60	1—80	60 коп.
„ВСЕСВІТ“ з додатком „РОМАНИ Й ПОВІСТІ“ . . .	10—20	5—10	2—55	85 коп.

В КОЖНІЙ РОДИНІ ПОВИННА БУТИ ТАКА ПРАКТИЧНА КНИЖКА:

Д-р СЛАВІН „ЗДОРОВЕ ЖИТТЯ“

ліками, в книжці вміщено розділ про полове життя, аборти та як запобігти вагітності і про лікарські трави та як їх збирати.

3-є видання, лікарський порадник, в книжці багато малюнків, описано всі хвороби й їх лікування водою, сонцем і аптечними ліками, в книжці вміщено розділ про полове життя, аборти та як запобігти вагітності і про лікарські трави та як їх збирати.

Ціна 2 крб.

ПОВІСТІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

та його драма

„НА ЗАР СТОДОЛЯ“

Книжка має 643 стор. 15 малюнків.

Ціна 2 крб. 20 коп.

„ХРЕСТОМАТІЯ КОМПЛЕКСНИКА“

Організаційна частина про техніку, розробку комплексної теми, про ланкову систему роботи, планування роботи та політтеми.

Видання 2-є виправлено й доповнено. 307 стор.

Ціна 3 крб. 25 коп.

ЗАМОВЛЯЙТЕ ПОРТРЕТИ Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Великі у фарбах, ціна 20 коп. штука, маленькі у фарбах, ціна 3 коп. штука.

Портрети великі надсилаються не менше як 5 штук.

Маленькі не менше як 50 штук.

Д. КУЧМА

„НА ДОПОМОГУ ВЧИТЕЛЕВІ“

Методичні зауваження до переведення педагогічного процесу та вірцеві робочі плани для шкіл соцвиху 1 концентру. Видання 3-є перероблено і доповнено.

378 стор. Ціна 3 крб.

ЦИМИ ДНЯМИ ВИЙДЕ З ДРУКУ „КУХАРСЬКА КНИЖКА“ В. ЯЩИНСЬКОЇ, 2-є ВИДАННЯ „РОЗУМНЕ ХАРЧУВАННЯ“ Перероблено і доповнено. В цій книжці подано 909 рецептів, як дешево, смачно й споживно готувати їжу та робити всякі харчові запаси.

Ціна 1 крб. 50 коп.

ЗАМОВЛЕННЯ НАДСИЛАЙТЕ:

м КИЇВ, вул. ВОРОВСЬКОГО, № 19. КНИЖЕКСПЕДУ „ВІСТІ ВУЦВК“
КНИЖКИ НАДСИЛАЄТЬСЯ НЕГАЙНО БЕЗ ЗАВДАТКУ ПІСЛЯ ПЛАТОЮ

КНИЖЕКСПЕД

ЦИМИ ДНЯМИ ВИХОДИТЬ З ДРУКУ СЕРІЯ ПЛАКАТІВ У ФАРБАХ „ПІДВИЩУЙМО ВРОЖАЙНІСТЬ“

ВИДАННЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО С.-Г. МУЗЕЮ:

1. Вплив часу оранки та посіву на врожай ярини.
2. Значіння селекційного сорту та попередника.
3. Поширюйте посів сонячнику та кукурудзи.
4. Значіння суперфосфату та сівозміни для цукрового буряка.
5. Один з сошкою, а семеро з ложкою, та збитки від гесенки й швидки.
6. Протруїш насіння—підвищиш врожай.
7. Значіння угноєння та травосіяння.

Розмір кожного плакату 50—35 см. Ціна окремого плакату 13 коп., набору плакатів 1 крб. 05 коп.

Плакати висилаються негайно накладною платою. Пересилка за рахунок замовця.

ЗАМОВЛЕННЯ НАДСИЛАТИ НА ТАКУ АДРЕСУ:

Харків, вул. Енгельса, № 10. С.-Г. Музей

ВИЙШОВ З ДРУКУ

ЖУРНАЛ „ЧЕРВОНІЙ КЛИЧ“ № 44 ЗА БЕРЕЗЕНЬ

НАКЛАДОМ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ЦК МОПР

ВМІЩЕНО ТВОРИ:

Гальперін—МОПР завжди готовий! В. Красноленський—18 березня—день МОПР'у. Арман Госс—Останні дні Паризької Комуни. Іван Дорожний—Юзефу Плакові. Багряний—Батіг. М. Шульга-Шульженко—Пісні червоних січових стрільців. К. Галкін—Примари минулого. Ф. Ракоші—До десятих роковин пролетарської диктатури на Угорщині. Ю. Золотарьов—„15“.

Читайте колективну повість „НИТОЧКА-ДВІЙНИК“, що друкується в „Червоному Кличі“ № 44